

Crkva u borbi protiv zloduha

Maršić, Danijel

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:555394>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
FILOZOFSKO – TEOLOŠKI STUDIJ

DANIJEL MARŠIĆ

CRKVA U BORBI PROTIV ZLODUHA

Diplomski rad

Split, 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
INTEGRIRANI FILOZOFSKO – TEOLOŠKI STUDIJ

DANIJEL MARŠIĆ

CRKVA U BORBI PROTIV ZLODUHA

DIPLOMSKI RAD

Predmet: *Duhovno bogoslovlje*

Mentor: prof. dr. sc. Mladen Parlov

Split, 2022.

Sadržaj

Sažetak	2
Uvod	3
1. Gospodinov nalog učenicima	4
1.1 Istočni grijeh i zlo.....	4
1.2 Božji anđeli i pali anđeli.....	6
1.3 Utjecaj na čovjeka	15
2. Direktni demonološki utjecaji na čovjeka	24
2.1. Napastovanje	24
2.2. Uznemiravanje.....	26
2.3. Zlostavljanje i opsesija (opsjednuće).....	27
2.4. Posjednuće.....	28
3. Put oslobođenja	30
3.1. Redovni put	30
3.2. Molitve za oslobođenje	31
3.3. <i>Put oslobođenja</i>	33
Zaključak	38
BIBLIOGRAFIJA	39

Sažetak

Sotona koji je u počecima čovječanstva vodio ljude na pogrešan put, čini to i danas. Danas je to mnogo suptilnije, čini se da danas ljudi upadaju u zamke Zloga opravdavajući se često da „to i drugi čine“. Tek kada ljudi dožive strahote demona koji želi da uništi čovjeka počinje shvaćanje koliko su pogriješili. Potrebno je više govoriti i pisati o praksama koje ljude većinski dovode do opsjednuća poput tarota, gatanja, crne i bijele magije, prizivanja duhova itd. Osobi koja je pod terorom Sotone ne preostaje drugi način oslobođenja nego egzorcizam. Egzorcizam kao takav može dovesti do oslobođenja i time dobiti drugu priliku u životu, ali ne smije stati na tome. Takva osoba treba i nakon toga rasti u vjeri i molitvi. Sam rad govori i Božjoj brizi za čovjeka unatoč njegovim padovima. Govor o Božjim anđelima i demonima, te sami njihov utjecaj na čovjeka. Utjecaji raznih praksa kojima se čovjek može otvoriti djelovanju demona u nečijem životu. Opisuju se direktni oblici demonskih utjecaja na čovjeka, te načini borbe protiv istih. Samo djelovanje egzorcista i pristup egzorcizmu te njihov opis razlikovanja duhova, prepoznavanju demona i načini kako se boriti protiv demona. Cilj rada je želja da se ukaže na stvarnost postojanja opsjednuća i posjednuća, na postojanje Sotone, demona, ali i želje da se više govori o opasnostima koje raznim praksama mogu dovesti do takvih problema. Kako laicima tako i svećenicima opsjednuće je često tabu tema. Međutim takvo djelovanje je i te kako stvarno i trebalo bi ga prihvatiti kao i stvarnosti u duhovnom životu. Osim toga ako smo Božji, ako vjerujemo i predajemo se Trojedinome Bogu nema razloga za tolikim strahom od Sotone ili njegovih demona koji su i sami stvorenja. Bog je onaj koji sve drži u svojoj ruci.

Ključne riječi: *Bog, Sotona, grijeh, demon, egzorcizam, opsjednuće*

Uvod

Za ovu temu sam se počeo zanimati ima već koju godinu. Uvidio sam da se o toj tematici povećao broj objava na vjerskim portalima koji pišu o opsjednućima, sve više ljudi koji imaju problema duhovne prirode, da se u svijetu traži sve veći broj egzorcista. U tom periodu sam upoznao ljude koji osobno poznaju osobe koje imaju duhovne probleme, pa i saznanja da su često nailazili na nerazumijevanja kod onih od kojih su očekivali pomoć. Primijetio sam da iako smo svi vjernici i vjerujemo u Boga, nemamo svi isto mišljenje o duhovnim stvarnostima koje nas okružuju te mi je to bio dodatni poticaj da pišem o ovoj temi i da dublje istražim ovu problematiku.

Prvo poglavlje nam pokazuje Božju brigu za čovjeka te kako nikad ne odustaje od nas pa i kad se okrenemo od njega ili čak protiv njega. S druge strane je Sotona, lažljivac i manipulator koji uvijek nastoji navesti čovjeka na pogrešan put. To čini od samih početaka čovječanstva a to čini i danas. Koliki ljudi radi problema bilo koje vrste izlažu sebe ezoterijskim praksama, okultnome, i sl. otvarajući tako vrata Zlu koje nakon slobodnog pristanka čovjeka može utjecati na te živote. Ne samo te osobe koja se izložila tim praksama nego se sa tim problemima može nositi čitava obitelj.

U drugom poglavlju govor je o samim demonološkim utjecajima, kako na prostore i objekte tako i fazama djelovanja demona na čovjeka. Tu je od velike važnosti i procjena samog svećenika egzorcista za određeni slučaj.

Treće poglavlje posvećeno je načinima kojima se čovjek može vratiti Bogu i osloboditi od djelovanja demona na njihov život, manje smetnje ili posjednuća. Bilo izvanredno djelovanje, bilo redovno nema napretka i uspjeha ako se osoba ne posveti identičnom kršćanskom životu. Bez sakramenata koje je ustanovio Krist čovjek ostaje na vjetrometini da ga oluje i vjetrovi bacaju kamo hoće i gdje hoće. Ispovijed i Euharistija ne da su nužne za kršćanski život nego ćemo tu naći i utjehu i sklonište kako u Kristu tako i u Crkvi koja je tijelo Kristovo. Jer ako osoba razmišlja da se oslobodi toga i vrati se na stari put, samo Sveto pismo kaže što se takvoj osobi može dogoditi: „Kad nečisti duh iziđe iz čovjeka, luta bezvodnim mjestima tražeći spokoja. Kad ga ne nađe, rekne: Vratit ću se u kuću odakle izađoh. Došavši, nađe je pometenu i uređenu, Tada ode i uzme sa sobom sedam drugih duhova, gorih od sebe, te uđu i nastane se ondje. Na kraju bude onome čovjeku gore nego na početku“ (Lk 11,24-26).

1. Gospodinov nalog učenicima

1.1 Istočni grijeh i zlo

Sve tri velike monoteističke religije, židovstvo, kršćanstvo i islam poznaju nauk o zlim duhovima koji mogu utjecati na čovjeka i njegov život. Već u samim počecima Staroga zavjeta, točnije u Knjizi Postanka opisan je susret čovjeka i Sotone. U drugom izvještaju tj. Jahvističkom prikazu stvaranja donosi se pripovijest o stvaranju svijeta i čovjeka. Bog koji stvara čovjeka i ženu, razgovara s njima, daje im opću slobodu, ali ima samo jedno pravilo: da ne jedu sa stabla spoznaje dobra i zla u sredini vrta. Tu uočavamo neke bitne stvari koje su i danas suvremene. U biblijskoj prapovijesti (usp. Post 1-11) donose se izvješća o stvaranju svijeta i čovjeka te postupno i progresivno padanje čovjeka u sve dublje zlo.

Odakle zlo, ne govori se, ali ukazuje se kako zlo utječe na čovjeka. Tu vidimo Božju ljubav i brigu za čovjeka. U toj brizi, ne radi sebe, nego radi dobrobiti čovjeka, Bog mu daje pravilo da ne uzima sa stabla na sredini a sve ostalo u tom zemaljskom rajmu je dopušteno i sve biva idealno do trenutka kada se u obliku zmije pojavljuje Sotona. „Nego, zna Bog: onog dana kad budete s njega jeli, otvorit će vam se oči, i vi ćete biti kao bogovi koji razlučuju dobro i zlo“ (Post. 3,5-6).

U izvještaju o prijestupu i kazni (usp. Post 3,1-24) biblijski tekst opisuje susret, odnosno zavođenje žene sa strane zmije. Žena, Eva, pristaje na zmijinu sugestiju te po izvršenju prijestupa na to nagovara i svog muža, Adama. „Tada se obadvoma otvore oči upoznaju da su goli. Spletu smokvina lišća i naprave sebi pregače“ (Post 3,7).

Ovdje su vršioći radnje „njih dvoje“ koji uočavaju da su manjkavi, da su goli te se nastoje zaštititi. Ono što je do toga trenutka bilo sasvim normalno od trenutka nagovora zmije i uzimanja ploda sada postaje problem, javlja se strah i stid. Za zmiju na samom početku Postanka govori da je Bog njezin stvoritelj: „Zmija bijaše lukavija od sve zvjeradi što je stvorio Jahve, Bog“ (Post 3,1).

Sotona ona pravila koje je dao Bog radi čovjeka iskrivljuje u to da je ono prepreka za njih kao ljude, da ih Bog ograničava, a ne da ih voli i prva Eva poslušna zmiju i uze od ploda sa stabla, a iza toga i Adam. Taj pad ne dovodi samo do narušavanja odnosa između čovjeka i

žene već i narušavanje odnosa s Bogom i do gubitka Božje blizine.¹ Na kraju vidimo da Bog traži Adama a Adam se u strahu skriva od Boga znajući da je pogriješio.

Nakon što Eva optuži zmiyu da ju je ona navela na grijeh, a Adam Evu, Bog izriče kaznu prvo zmiyi uspostavljajući neprijateljstvo između zmiye, tj. Sotone i ženina roda. „Nato Jahve, Bog, reče zmiyi: Kad si to učinila, prokleta bila među svim životinjama i svom zvjeradi divljom! Po trbuhu svom puzat ćeš i zemlju jesti sveg života svoga! Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvoga i roda njezina: on će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu“ (Post 3,14-15).

Posljedično iza toga izriče kaznu čovjeku i ženi, Adamu i Evi. Evu Jahve Bog kažnjava s „rađanjem djece u mukama“, a Adama s prokletstvom zemlje gdje će mu zemlja „rađati trnjem i korovom“ (Post 3,18) i „u znoju lica svoga kruh svoj ćeš jesti dokle se u zemlju ne vratiš: ta iz zemlje uzet si bio-prah si, u prah ćeš se i vratiti“ (Post. 3,19). Pa ipak iako prvi ljudi sagriješise Bog ih ne napušta niti odbacuje načinivši im „odjeću od krzna i odjenu ih“ (Post 3,23) pa iako ih izbaci iz raja zemaljskoga Bog je uvijek bio uz ljude. Taj pad Adama i Eve poznajemo kao Istočni grijeh.

Istočnim grijehom naziva se ono stanje u kojem se rađaju svi ljudi i uzrokovano „Adamovim“ pragrijevom, te svakog pojedinog čovjeka stavlja pred Boga u situaciju propasti koja ga iznutra pogađa. Ipak se ne smije zamijeniti sa nekim slobodno počinjenim grijehom. Istočni grijeh označuje onu negativnu kvalitetu ljudskog iskustva bitka koja se mora gledati zajedno s onom pozitivnom kvalitetom koja je k nama dovedena Božjom spasenjskom voljom za sve i moćnom milošću Isusa Krista zauvijek i unaprijed. U etimološkom izvještaju SZ (Post 2,8-3,24) razlaže se gubitak prijateljskog odnosa praroditelja s Bogom kao i muka, nevolja i smrt grijehom praroditelja (prvi grijeh). Ipak SZ ne poznaje istočni grijeh u strogom smislu kao posljedicu toga prvog grijeha. U evanđeljima se nalazi isto tako samo naslućivanje grešnog pada. Odlučujuća biblijska izjava nalazi se kod Pavla (1 Kor 15,21), a prije svega u Rim 5,12-21. Pavao na tom mjestu o Istočnom grijehu govori ponajprije stavljajući Adama i Krista jednog pokraj drugoga. Adama koji iznutra određuje čovjeka za grešnika bez Pneme, a sa strane Isusa Krista kao onog koga Bog traži svojom djelatnom spasenjskom voljom.²

¹ Usp. Anto Popović, *Uvod u knjige Staroga zavjeta-Torah-Petateuh-Petoknjižje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2012, str. 279.

² Usp. Kral Rahner i Herbert Vorgrimler, Istočni grijeh, u: *Teološki rječnik*, ur. Ivan Zidrum, U pravi trenutak, Đakovo, 1992 str. 209.

Nakon ovoga dolazi pitanje, pa dobro ljudi se učinili grešku i dobili veliku kaznu, izbačeni su iz edenskog vrta, prvim grijehom u život uđe smrt i grijeh, da li i naši grijesi ostavljaju trajne posljedice na nas, naše obitelji a da toga nismo svjesni? Da li naši grijesi mogu utjecati na drugog čovjeka? Da li za naše grijehe osobito one teške trebamo optuživati Sotonu ili su oni ipak samo naši, jer smo mi pristali na taj i taj grijeh? Mnoga su pitanja koja danas muče čovjeka, vjernika, a posebno onih koji su imali prošlost življenja udaljenih od Boga i prošlost im se zna vraćati i pitaju se da li su dovoljno dobri vjernici.

Bolobanić povlači paralelu između Adama i Krista, Adama kao staroga i Isusa kao novoga čovjeka, Eve po čijem grijehu dođe smrt i Marije po kojoj dolazi život.³ Kako kaže Katekizam Katoličke Crkve: „Svi su ljudi zahvaćeni Adamovim grijehom. Sveti Pavao kaže: 'Neposluhom jednoga čovjeka svi su ljudi postali grešnici' (Rim.5,19); 'kao što po jednom Čovjeku uđe u svijet grijeh i po grijehu smrt i time što svi sagriješiš, na sve ljude prijeđe smrt' (Rim 5,12). Toj općenitosti grijeha i smrti Apostol suprotstavlja općenitost spasenja u Kristu: 'Dakle grijeh jednoga -svom ljudima na osudu, tako i pravednost jednoga (to jest Krista) - svim ljudima na opravdanje, na život' (Rim 5,18).“⁴

1.2 Božji anđeli i pali anđeli

Pored onih o kojima kao vjernici više govorimo i znamo, dobrih anđela, kojima se i utječemo da se mole za nas i da nas čuvaju na čelu sa arhanđelom Mihaelom, tu su još i pali anđeli o kojima na neki način manje govori, a koje predvodi Lucifer (Svjetlonoša). Razlika između Božjih anđela i palih anđela je vjernost anđela Bogu i s druge strane oholost palih anđela koji su se pobunili protiv Boga te su zbog toga su izbačeni iz Raja.

O sukobu anđela i palih anđela (demoni) govori knjiga Otkrivenja: „I nastala rat na nebu: Mihael i njegovi anđeli zarate sa Zmajem. Zmaj uđe u rat i anđeli njegovi, ali ne nadvlada i ne bijaše im mjesta više na nebu. Zbačen je zmaj veliki, Stara zmija-imenom đavao, Sotona, zavodnik svega svijeta. Bačen je na zemlju, a s njime su bačeni i anđeli njegovi“ (Otk 12,7-10).

Ono što možemo reći i za anđele, ali i za demone, je da su to duhovna bića izrazite inteligencije, ali uvijek u podložnosti Bogu. Anđeli su oni koji služe Bogu koje Bog šalje da

³ Usp. Milivoj Bolobanić, *Kako prepoznati zamke zloga*, naklada Benedikta, Zadar 2015., str. 39.

⁴ *Katekizam Katoličke Crkve*, (KKC), br. 402.

pomažu ljudima poput Lota i njegovih kćeri, kad ih „odvedoše i ostaviše izvan grada“ (Post 19,17); anđeo se ukazuje u snu Josipu i govori mu: „ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju, što je u njoj začeto doista je od Duha Svetoga“ (Lk 1,21), te mnogi drugi slučajevi kako u Starom zavjetu tako i u Novom zavjetu.

Najpoznatija su nam tri anđela koja znamo iz Svetog pisma, a to su arhanđeo Mihael, zapovjednik nebeske vojske; arhanđeo Gabrijel koji se pokazao Djevici Mariji i najavio joj skore događaje i rođenje samoga Isusa; arhanđeo Rafael za kojega znamo da je pomogao Tobiji, a u narodu mu se mole i za zdravlje. Crkva naučava i da svaka osoba kada se rodi Bog šalje jednoga anđela čuvara da se brine za nas, svakom kršćaninu je poznata i molitva „Anđelu čuvaru“ koju roditelji među prvim molitvama uče svoju djecu.

Nažalost danas postoji veliki broj koji relativiziraju kako samo duhovni svijet i ubacuju Bogu u usta šta oni smatraju da je duhovni svijet i sve više poništavaju vertikalnu i odnos sa Bogom njegujući horizontalnu i stavljajući većinski samo razum kao onaj koji dokučuje dubine i visine kako duhovnom i teško provjerljivog tako i empirijskog, iskustvenog. Naravno da je razum potreban, da treba rezonski pristupati kako nekoj određenoj problematici tako i problemima koji mogu biti duhovnog karaktera, ali ipak postoji granica do koje može ići ljudski razum.

Kako Ivan Pavao II. kaže: „Vjera i razum izgledaju poput dva krila kojima se ljudski duh uzdiže k promatranju istine.“⁵ Ako to ne poštujemo, izgleda mi poput veslača koji se vrti u krug a nigdje ne odmiče, ne gledao više u daljine ni dubine ni visine koje nam Gospodin daje već ostajemo u svom začaranom krugu. Sami razum i sve što imamo, sve je dar od Boga ali koje god darove imamo uvijek moramo imati oslonac u Bogu ne u sebi.

Naravno nije dobra ni druga krajnost, fideizam koja vodi u drugu krajnost kao i još jedna današnja problematika emocionalnost koja se danas zna jako isticati. Kao što je u današnje vrijeme problem racionalizam tako je problem i onih koji teže za instant rješenjima, nekad se stekne osjećaj kao da ljudi Boga zamišljaju kao da je džuboks, a molitvu zamišljaju kao žeton ili novčanicu koju ubace i dobiju ono što žele.

Anđele su već nijekali i saduceji u Kristovo vrijeme (usp. Dj 23,8), a u današnje vrijeme niječu ga materijalisti i racionalisti svih vrsta, pa ipak kako reče Ivan Pavao II., „tko želi ukloniti anđele, treba radikalno revidirati Sveto pismo, a s njime i čitavu teologiju spasenja“.⁶

⁵ Ivan Pavao II, *Vjera i razum*, (14. rujna 1998.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1998., str. 5.

⁶ Ivan Pavao II, *Anđeli*, Verbum, Split, 2015., str. 10.

Djelovanje anđela u životima ljudi uvijek je bilo aktualno kako u Starom i Novom zavjetu tako i u našoj bližoj prošlosti, a događa se i u današnje vrijeme.

Tolika su svjedočanstava ljudi iz svakodnevnog života, svjedočanstva svetaca koji su zapisivali ili govorili o njima. Danas je velika tendencija da se takva svjedočanstva pored racionaliziranja postoji i psihološki pogled, koji naravno može dovesti u pitanje psihološko zdravlje osobe. Osobno smatram da psihologija uvelike može pomoći i samim vjernicima, kleru, ali psihologiju se ne smije smatrati apsolutnom (psihologizam), već sredstvom koje može pomoći.

Naravno da ima među onima koji kažu da imaju viđenja kao i onih koji kažu da su opsjednuti imaju neki drugi problemi, želja možda za pažnjom i sl. U prvom slučaju mogu biti nažalost i teži oblici psihičkih oboljenja, psihoze, šizofrenija i sl. Ono što želim reći je da se ne bi smjelo biti isključiv i na brzinu donijeti neki zaključak, a u pitanju su ljudski životi. Sve što činimo ima utjecaj na nekoga, na nečiji život, a ako mi to direktno činimo onda smo i odgovorni.

Ako uzmemo primjer da neka osoba ima duhovne probleme, mogu biti i one najblaže prirode i sa povjerenjem dolazi bilo kojem svećeniku i iznosi svu svoju muku, možda nikome osoba nije rekla nego tom svećeniku, a njemu su to „bapske“ priče, kakvi demoni kakvi anđeli i još je napadne „da priča gluposti“ da umišlja ili je izrugao, šta će se dogoditi s takvom osobom?

Zatvorit će se u sebe, vjerojatno radi straha da bilo više kome kaže svoje iskustvo, kad je jedan svećenik izrugao šta će onda drugi učiniti i takva osoba propada. Ako ništa drugo potrebno je osobu s problemima preporučiti psihologu ali nekome tko je vjernik, ateistu će logično to sve biti plod mašte ili neka dijagnoza. Naravno biće nažalost onih pogotovo kada vidimo što se događa sve u današnje vrijeme da je lakše reći da su sveci kako svećenici i časne sestre tako i laici bili „možda blago nestabilni“, „bili možda previše u promatranjima i molitvi pa su izgubili malo vezu sa stvarnosti“, „možda su oni to sebi umislili i podsvjesno utjecali da im se dogode neke stvari a to je bilo samo u njihovoj glavi“ i slične izjave koje se mogu čuti i čitati od raznih teologa.

Ipak osobno privatno mišljenje svaki čovjek može imati za sebe, ali nas kao vjernika apostolske katoličke Crkve dužnost je vjerovati u tradiciju i nauk Crkve. Pa samim tim ako je neki svetac priznat od Crkve, ako je nešto dogma u Crkvi onda je i naše vjerovati u tu istinu. Nekima više nekima manje je poznat i događaj koji se zbio u prosincu 1884., u Vatikanu. Na kraju svete mise kad je podigao glavu papa Leon XIII. je bio probljedio od straha.

Nakon toga je krenuo u radnu sobu, unatoč pitanjima od pomoćnika rekao je da ne treba ništa samo je želio u radnu sobu gdje se zatvorio i nakon pola sata zvao tajnika Kongregacije za obrede. Na papiru je osobno sastavio molitvu Svetom Mihaelu Arhanđelu i tražio da je svi svećenici sa svojim vjernicima mole nakon molitve Zdravo Kraljice. Kasnije je povjerio svom tajniku mons. Rinaldo Angeliu, kako je bio vidio oblak sa mnoštvom razdraženih demona nad Vječnim gradom, stoga je papa i odlučio da se moli ova molitva.

Međutim ova današnja molitva Arhanđelu Mihaelu je dosta kraća od izvorne. Izvorna molitva izgleda ovako:

„O Slavni Kneže Nebeskih Vojska, Sveti Mihaele Arhanđele, obrani nas u kušnji i užasnom boju protiv Vrhovništava i Vlasti, protiv zlih duhova. Priteci u pomoć čovjeku kojeg je Svemogući Bog stvorio besmrtnim na svoju sliku i priliku i otkupio od sotonske tiranije uz visoku cijenu.

Vodi danas boj Gospodnji zajedno sa svetim anđelima, kao što si već pobijedio vođu oholih anđela, Lucifera i njegove otpadničke čete, koje su bile nemoćne da odole tebi, niti je više bilo mjesta za njih na Nebu.

Ta okrutna stara zmija koja se naziva đavao ili sotona, koji zavidi cijeli svijet, bačena je u bezdan sa svojim anđelima. Čuvaj se, ovaj stari neprijatelj i ubojica ljudi ohrabrio se i preobrazio u anđela svjetla, radoznalo obilazi svijetom sa svim mnoštvom zlih duhova koji su nagrnuli na zemlju da unište bez traga Ime Božje i Njegova Krista, da porobe, ubiju i bace u vječno prokletstvo duše kojima je namijenjena kruna vječne slave.

Ovaj opaki zmaj izljevava, kao najnečistiju bujicu, otrov na ljude izopačena uma i pokvarena srca, duha laži, bezbožnosti, huljenja i kužna daha i svakog poroka i nemoralna. Ovi vrlo lukavi neprijatelji ispunili su i opajali Crkvu sa žuči i gorčinom, Zaručnicu Neokaljanog Jaganjca, i položili bezbožne ruke na njezine najsvetije posjede. Na samom Svetom Mjestu, gdje je Sveta Stolica najsvetijeg Petra i Katedra Istine ustanovljene kao svjetlo svijeta, podigli su prijestolje svog odvratnog bezboštva s pokvarenom zamisli da kad je Pastir udaren, stado se može raspršiti.

Ustani onda nepobjedivi Kneže, pritekni u pomoć Božjem narodu i donesi pobjedu protiv napada izgubljenih duhova. On te časti kao svoga Zaštitnika i Sveca; u tvojoj svetoj slavi Crkve kao njezinu obranu protiv podmuklih sila pakla; tebi je Bog povjerio duše ljudi da budu uvedene u nebesko blaženstvo. Moli se Bogu mira da bi On onemogućio sotonu da nas dalje

drži u ropstvu i škodi Crkvi. Prikaži naše molitve pred Previšnjim Bogom tako da bi one što prije zadobile milost pred licem Gospodina; svladavanjem zmaja, stare zmiје, koja je đavao ili sotona, opet ga učini zarobljenikom bezdana, kako više ne bi zavodio narod. Amen“.⁷

„Postojanje duhovnih, netjelesnih bića koje Sveto pismo obično naziva anđelima, vjerska je istina. Svjedočanstvo Pisama o tome je jasno kao što je i predaja jednodušna.“⁸ Za pale anđele koristi se nekoliko naziva: sotona, demon, đavao, neprijatelj čovjeka od početka, tužitelj, otac laži. Sam naziv sotona dolazi od hebrejske riječi *satan* što znači *protivnik, tužitelj*, dok je grčka riječ za sotonu *diabolos* a značilo bi *klevetnik, razdijeljeni, napasnik, lažac*, koji je postao izvorom zala za cijeli ljudski rod.⁹

Đavao nije samo mitološka personifikacija zla u cvijetu, već je egzistentno biće, te ga se ne smije shvatiti kao samostalnog protivnika Božjeg. Đavao je apsolutno konačan stvor čija je zloća obuhvaćena moću, slobodom i dobrotom Božjom. Učenje o đavlu nastupa u Pismu, kao i demonima uopće, kao naravni preduvjet i sastavni dio ljudskog iskustva. Kao takvo naravno znanje, pravilno se usmjeruje na to shvaćanje đavla objavom pobjede milosti Božje u Isusu Kristu te ostvarenog oslobođenja čovjeka od sviju gospodstava, moći i sila.¹⁰

U povijesti Izraelskog naroda Sveto pismo spominje prisutnost i djelovanje Sotone na ljude. U tekstu o Šaulu i Davidu vidimo prvo kako Bog šalje Samuela da pomaže uljem novoga kralja i ono što mi je zanimljivo je kako Bog gleda čovjeka i kako čovjek gleda na čovjeka. Samuel je gledao stas Jišajeva sina Eliaba. „Ali Jahve reče Samuelu: Ne gledaj na njegovu vanjštinu ni na njegov visok stas, jer sam ga odbacio. Bog ne gleda kao što gleda čovjek: čovjek gleda na oči, a Jahve gleda što je u srcu.“ (1 Sam 16,7).

Nakon pomazanja „Duh Jahvin obuze Davida“ te nakon toga biva pozvan na dvor Šaulov. „Duh Jahvin“ je ovdje milost udijeljena posvećenoj osobi. Preko proroka Bog je jasno pokazao Šaulu da je odbačen i da je potražio drugoga. U Bibliji milost nije „nešto“ već „Netko“, a to je Bog kojega Šaul gubi.¹¹ „Duh Jahvin bijaše odstupio od Šaula, a jedan zao duh, od Jahve stao ga salijetati. Tada rekoše Šaulu sluge njegove: Evo zao duh Božji salijeće te. Zato neka naš

⁷ Usp. <https://zupa-rokovci-andrijasevci.hr/2021/12/22/molitva-pape-leona-xiii-izvorna-molitva-svetom-mihaelu/> (9. 8. 2022)

⁸ KKC, br. 328

⁹ Usp. Marijan Steiner, O zlim dusima-uz novi obrednik egzorcizma, u: *Obnovljeni život*, 54 (1999) 4, str. 482.

¹⁰ Usp. Kral Rahner i Herbert Vorgrimler, *Đavao*, u: *Teološki rječnik*, str. 134.

¹¹ Karlo Višaticki, Sanela Milišić, Ujedinjena monarhija i Jeroboamova šizma, u: *Diacovensia*, 20 (2012.) 2, str. 230.

gospodar zapovijedi, pa će sluge tvoje potražiti čovjeka koji zna udarati u harfu: kada te napadne zao duh Božji, neka onaj udara u harfu pa će ti biti bolje“ (1 Sam 16,14-16). Umjesto Duha Jahvina koji napušta Šaula dolazi zli duh i opsjeda ga. Razlog zašto se navodi da zao duh dolazi od Jahve je predodžbi Izraelaca da sve dovode sa Jahvom, prvim uzrokom.¹² Muzika je u svoj starini služila bila da podigne dobar duh ili da protjera zao duh pa je to bio i razlog zašto je David svirao na harfi.¹³

Drugi primjer koji želim staviti je na neki način usporedba problematike kako u doba vremena kralja Manašea, tako je aktualno i u današnje vrijeme. Manaše koji je naveo narod kako na klanjanje raznim idolima tako i na neku vrst okultne prakse, bajanja, gatanja.

„Obnovio je uzvišice što ih bijaše oborio otac mu Ezekija, podigao je žrtvenik Baalu, načinio ašere kako bijaše učinio izraelski kralj Ahab; i stao se klanjati svoj vojsci nebeskoj i služiti joj. Podigao je žrtvenike i u Domu Jahvinu, za koji bijaše rekao Jahve: U Jeruzalemu će prebivati moje ime zauvijek“ (2 Kr 21,3-5); „I sinove je svoje proveo kroz oganj. Vraćao je, gatao, stvorio bajače i opsjenare, učinio je premnoga zla u očima Jahve i razjarivao ga. Dao je načiniti lika Ašere i postavio ga u Domu“ (2 Kr.21,6-7) Ovdje se kako kaže Jeruzalemska Biblija ne radi o posvećenom stupu u njezino ime, nego o kipu kanaanske božice Ašere.¹⁴

Ovdje možemo vidjeti da nešto što je bilo aktualno u Manašeino vrijeme prisutno je i danas, kada ljudi traže odgovore na mjestima koja nisu dobra, kada želimo instant rješenja ljudi onda često znaju da se udalje od Crkve. Umjesto da to traže kroz strpljivost i molitvu u predanju Bogu, odu raznim vračarima, spiritistima ili čak u predstavnika drugih religija.

Treći primjer je iz povijesnih knjiga, priča o Tobiji, Tobitu i kćerci Tobitovoj Sari. Tobit iako je pobožni Židov osljepljuje, a kćerki Sari zloduh Asmodej ubija sedam zaručnika. Međutim Bog šalje svoga anđela Rafaela da pomogne Tobitu da se izliječi a da Asmodeja okuje. Tu imamo prvi prikaz obreda egzorcizma u kojem je akter Tobija da pomogne Sari po savjetovanju anđela Rafaela. Međutim Tobija je zbunjen jer ne zna „čemu će služiti riblja jetra, srce i žuč.“ „A on odgovori: srce i jetra služe kad koga muči demon ili zao duh: treba to pred takvim, bio muškarac ili žena, spaliti, i nikad ga zao duh više neće mučiti“ (Tob 6,7-8). Poslušao savjetu koji je dobio učini kako mu je i rečeno a to vidimo u ovom retku: „On se, ulazeći k njoj, sjeti Rafaelovih riječi: uze tamjanova pepela, metnu na nj riblje srce i jetru i okadi. Tek što

¹² Usp. *Jeruzalemska Biblija, Knjiga o Tobiji*, pog. 6., bilješka „d“.

¹³ Usp. Isto, bilješka e.

¹⁴ Usp. Isto, bilješku a.

demon oćutje vonj, pobježe u Gornji Egipat, a anđeo ga ondje okova“ (Tob 8,2-3). U Tobijinom tekstu vidimo prvi primjer anđela koji pomaže ćovjeku, koji prinosi molitve pred Bogom i savjetuje ćovjeka u borbi protiv demona u ovom slučaju Asmodeja, kojega na kraju anđeo i okova. Prića pravednog Tobita pokazuje kako Bog mođe staviti na kušnju nevinog ćovjeka, ali ga nikad ne napušta, već bdije nad njim nagrađujući ga u dogledno vrijeme. Takva poruka nade zvući utješno vjernicima XXI. stoljeća.¹⁵

U Novom zavjetu su djelovanja demona puno izravnije prikazana, gdje se živo prikazuju kao reakcije na Gospodina Isusa Krista, ukazuju tko je uistinu Isus iako ih on pokušava ušutkivati da ne otkrivaju njegov pravi identitet, bojali su se. Isusa kada ode ćetrdeset dana u pustinju Sotona kuša.

Kako Müller u svojoj analizi iznosi, trostruki je izvještaj o Isusovoj kušnji koja je prisutna u sve trojice sinoptika. Veza s bogojavljenjem u prizoru krštenja (Lk 3,21) sl. je sasvim jasna; Mesija Isus primio je od Boga pomazanje Duhom (Lk 4,18; Dj 4,2; 10,38), tako da mođe pobijediti moć Sotone. Navodi da je pustinja mjesto praznine, nemoći, slabosti, iskušenja ali isto tako i mjesto mira, tišine, sabranosti. Za „ćetrdeset dana“ navodi da je to određeno (sveto) vrijeme kojim Bog raspolađe u svom spasenjskom planu. Uspoređuje narod koji je ćetrdeset godina hodio kroz pustinju, izraelske oce koji su „iskušavali“ Gospodina u Meribi i Masi koji su se pokazali nevjerni, dok Mesija Isus u svim kušnjama nepokolebljiv i vjeran Bogu, kao što pokazuje muka (Lk 22,3. 53).¹⁶

Đavao (*diabolos*) i „sotona“ (Marko) izrazi su židovskog vjerovanja u snage i moći koje nastupaju kao osobni djelatnici „Antijahve“. Luka navodi da Isus „nije jeo ništa onih dana, a potom ogladni“ (Lk 4,2; Mt 4,2 „postio je“); govori o tome da se Isus u povućenosti pustinje dao na religiozan post, razmišljanje i duhovno ćišćenje. Nakon što „se ovo dovršilo, ogladnio je“, tu se primjećuje ljudska strana Isusa, glad. Taj povod koristi đavao da ga zavede i navede na to da učini ćudesna dijela protivne Bogu.¹⁷

Müller govori o susretu Sotone i Isusa, postavlja se pitanje zašto Isus ne bi sam sebi pomogao da od kamena načini kruh, ali onda bi došli na isto mjesto kao i farizeji i svetinja kad se izruguju pod križem (usp. Lk 23,35-39). Zato izvještaj treba otkloniti opasnost da se Isusa kao božanskog ćudotvorca ne shvati kao mađionićara u vlastitoj stvari. Isus se poziva na (Pnz

¹⁵ Drago Źuparić, Moralni naglasci u knjizi o Tobiji, u: *Bogoslovska smotra*, 82 (2012.) 3, str. 715.

¹⁶ Usp. Paul-Gerhard Müller, *Lukino evanđelje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, str. 50.–51.

¹⁷ Usp. Isto, str. 51.

8,3), upućujući na riječ Božju koja je bitno duhovna hrana čovjeka.¹⁸Ovdje već u prvoj kušnji vidimo da Isus uopće ne razgovara sa sotonom, niti objašnjava niti ulazi u razgovor, iako je i Bog i čovjek, Isus ne odgovara od sebe iako to ne bi bilo ništa čudno, On odgovara Svetim pismom i to je ono što fascinira. I to ne staje samo na prvoj kušnji, nego kroz čitav proces Isusove kušnje u pustinji.

Nadalje u drugoj Isusovoj kušnji đavao odvodi Isusa „na visoko“, pritom misleći na „visoko brdo“ (Mt 4,8), koje je u Bibliji mjesto izravnog susreta sa Bogom, mjesto objave i molitve, ali ovdje postaje mjesto kušnje. Đavao obećava Isusu sva kraljevstva svijeta, pod uvjetom da mu se pokloni, a sebe predstavlja kao da je „bog ovoga svijeta“ (2 Kor 4,4) te kao takav on vladarima podjeljuje svoju moć. Uvjet vladavine koju đavao nudi je da se Isus pokloni njemu i odrekne Boga, a Isus mu opet odgovara, navodeći Pnz 6,13, da se jedino Bogu treba klanjati.

Nakon toga đavao odvodi Isusa na „vrh Hrama“ i poziva ga da skoči dolje te i tu navodi Pismo (Ps 91,11), prema kojem Isus kao Sin Božji treba pouzdano očekivati Božju zaštitu. Isus na to odgovara navodeći Pnz 6,16 prema kojem se ne smije Boga iskušavati „da bi tebi bilo dobro“ (Pnz 6,18). Đavlovu kušnju za velikim paradnim čudom Isus odbija, ukazujući na svoju poslušnost Bogu. Đavao nakon okončanja trostruke kušnje ali samo do druge prilike, do smrtnog udarca đavolskih sila protiv Isusa u mucu (Lk 22,3). Izvještaj o kušnji ispravlja krivo shvaćanje Isusova Božanskog sinovstva u smislu senzacionalnog samospasenja religioznih čudotvoraca, te razašnjava Isusovu poslušnost pred Bogom, koji mu daje snagu vjere da može uskrsnućem pobijediti moći tame i smrti.¹⁹

U evanđeljima se navode mnoga ozdravljenja ljudi od raznoraznih bolesti, opsjednuća te vraćanje u život onih koji su već bili umrli poput Lazara, mladića iz Naima „kojeg nakon što ga ponovo poziva u život predaje mladića njegovoj majci (Lk 7,11-14), Jairove kćeri koja je bila umrla dok su došli do njegove kuće, te se Isus ne da smesti i kaže da „samo spava“ a kada uđe u prostoriju gdje je dijete bilo „primi dijete za ruku govoreći: „Talita, kum!“ što znači: „Djevojko! Zapovijedam ti, ustani!“ i djevojka odmah usta i poče hodati. Bijaše joj dvanaest godina“ (Mk 5,39-42).

Što se tiče izričitih slučajeva opsjednuća u Novom zavjetu, imamo slučaj padavičara i opsjednutog iz Gadare. Pa sukladno s tim započet ćemo sa slučajem padavičara. U Mk

¹⁸ Usp. P.-G. Müller, *Lukino evanđelje*, str. 56. – 58.

¹⁹ Usp. Isto, str. 52.

evanđelju o padavičaru vidimo na početku da Isus dolazi među svoje učenike, da nije bio sa njima „ugleda oko njih silan svijet i pismoznance kako raspravlja s njima“ (Mk 9,14). Otac dječaka moli Isusa: „Učitelju dovedoh k tebi svoga sina koji ima nijemog duha. Gdje ga god zgrabi, obara ga, a on pjeni, škripi zubima i koči se. Rekoh tvojim učenicima da ga izagnaju ali ne moguše. On im odvrati: O rode nevjerni! Dokad mi je biti s vama? Dokle li vas podnositi? Dovedite ga k meni. Čim zloduh ogleda Isusa, potrese dječakom i on se, oboren na zemlju, stane valjati i pjeniti. Isus upita njegova oca: Koliko je vremena kako mu se to događa? On reče: od djetinjstva! A često ga znade bacati i u vatru i u vodu da ga upropasti. Nego, ako što možeš, pomози nam, imaj samilosti s nama! Nato mu Isus reče: Što? Ako možeš? Sve je moguće onome koji vjeruje! Dječakov otac brže povika: Vjerujem! Pomози mojoj nevjeri! Vidjevši da svijet odasvud grne, Isus zaprijeti nečistom duhu: nijemi i gluhi duše, ja ti zapovijedam, izadi iz njega i da nisi više u nj ušao! Zloduh nato zaviče, žestoko strese dječaka te iziđe, a on osta kao mrtav te su mnogi govorili da je umro. No Isus ga dohvati za ruku, podiže ga te on ustade. Kad Isus uđe u kuću, upitaše ga učenici nasamo: Kako to da ga ne mogosmo izgnati? Odgovori im: Ovaj se rod ničim drugim ne može izgnati osim molitvom i postom“ (Mk 17-29).

U ovom tekstu možemo primijetiti nekoliko detalja. Učenici su prije dolaska Isusa molili za dječaka, ali očito nisu bili sigurni. Müller govori da se prema Mk učenici nisu ispravno molili (9,28) dok je pak prema Lk izvještaju jasno da Isusovi učenici nisu mogli istjerati tog duha, jer ih Isus nije za to ovlastio i zadužio. Nadalje Lukin Isus zna da ne mora još dugo podnositi ovaj „nevjerni i opaki naraštaj“, jer će njemu biti uskoro izručen i taj će ga isti ubiti.²⁰

Možemo primijetiti još jedan detalj, koliko je naše pouzdanje u Boga, da li sumnjamo u njegovu ljubav prema nama i želji da nam pomogne. Sam Isus govori ocu dječaka „Sve je moguće onome koji vjeruje!“ (Mk 9,23) i čudi se pitanju oca kad mu kaže „Ako možeš“ aludirajući na pomoć njegovom sinu. Tu možemo čak povući paralelu s Lukinim jedanaestim poglavljem gdje Isus govori „I Ja vama kažem: 'Molite i dat će vam se; tražite, i naći ćete; kucajte, i otvorit će vam se' (Lk 11,9); i još: „Ako jedan od vas zamoli oca svojega za kruh, dadne li mu možda onda kamen? I ako zamoli ribu, dadne li mu mjesto ribe zmiju?“ (Lk 11,11); i zaključuje s pokazivanjem koliko Bog voli čovjeka: „Kad dakle vi, koji ste zli, znate davati dobre dare, koliko će više Otac nebeski dati Duha Svetoga onima, koji ga mole za to“ (Lk 11,13).

²⁰ Isto, str 97.

Drugi slučaj, opsjednuti iz Gadare, događa se u „gerazenskom kraju“. Luka prerađuje Mk 5,1-20, izvještaj o egzorcizmu, izgrađujući ga u navjestiteljski izvještaj: ozdravljeni će biti prvi Isusov učenik i misionar u poganskom Dekapolu.²¹ Čim je Isus sišao s lađe u susret mu došao mu je „čovjek koji imaše zloduhe“. Vidimo ukratko opis stanja čovjeka koje je bilo jako loše „bio je gol, prebivao u grobnicama i kidao je lance kojima bi ga vezali“, a kad ugleda Isusa upita povika: „Što ti imaš sa mnom Isuse, Sine Boga Svevišnjega? Molim te ne muči me!“ (Lk 8,28) Ovdje je primjetno kao i u većini drugih slučajeva kada se susretnu Isus i zlodusi, otkrivaju Isusov identitet.

Nadalje „Isus ga nato upita: Kako ti je ime? On reče: „Legija“, jer u nj uđoše mnogi zlodusi. I zaklinjahu ga da im ne naredi vratiti se u bezdan“ (Lk 8,30). Ovdje mi je osobno zanimljivo kako zlodusi mole Isusa da ih usliši da ih ne baci u bezdan. Na neki način zvanično priznaju svoju nemoć pred Isusom i učenicima. Što se tiče naziva „legija“ to je bila rimska vojna jedinica od 6000 ljudi, a demoni mole da ih se pusti u 2000 svinja, te im Isus to dopusti. Međutim te svinje se strovališe niz strminu i u jezero i potope se. To oglosiše pastiri i kad ljudi dođoše i nađoše opsjednutog zdravog gdje sluša Isusa prestraše se te mole Isusa „neka ode od njih“. Ozdravljeni čovjek želi da ide sa Isusom, ali ga Isus šalje kao učenika i misionara u njegovu kuću i „cijeli grad“ kako bi pred poganima propovijedao veliko Božje djelo koje je Isus izveo.²²

Imamo još primjer i Judine izdaje: „A sotona uđe u Judu zvani Iškariotski koji bijaše iz broja dvanaestorice. On ode i ugovori s glavarima svećeničkim i pismoznancima kako da im ga preda“ (Lk 22, 2-4). Sotona, koji je „ušao u Judu“ jest pravi razlog izdaje, po kojem su se „snage tame“ dokopale Isusa, nakon što su čekali ovu povoljnu priliku. U Isusovoj se muciji ostvaruje zapravo Sotonina borba protiv Boga, zaključuje Müller.²³

1.3. Utjecaj na čovjeka

Demoni na sve načine nastoje kako da zarobe čovjeka, da ga odvoje od Crkve i vjere, da unište ne samo tu pojedinu osobu nego rekli bismo i čitavu obitelj. U zamke koje može čovjek upasti demone, zloduhe ili kako ih god želimo nazvati ne zanima da li mi vjerujemo u

²¹ Isto, str. 89.

²² Usp. Isto, str. 89.

²³ Usp. Isto, str. 163.

njihovo postojanje. Ako se izlažemo zabranjenim stvarima poput gatanja, bijeloj i crnoj magiji, tarotu pa možda i u nekom istraživanju takvi postupci otvaraju vrata sotoni da može utjecati na naš život

Ljudi koji nažalost dožive takve stvari su strašne, međutim i nisu baš tako česte što opet možemo zahvaliti Bogu. Naravno treba biti oprezan jer može se nekada desiti da čovjek jednostavno ima probleme psihološke naravi, ili čak mogu biti povezani uzroci i jednoga i drugoga. Kako kaže profesor Parlov: „Uz bolesti tijela medicina govori i o mentalnim bolestima, ili bolje reći mentalnim smetnjama koje zahvaćaju tri područja kojima upravlja ljudski razum: misao, osjećaj i ponašanje.“²⁴

S druge strane imaju oni koji vjeruju da je Lucifer ili Baphomet onaj koji je jači i koji će na kraju pobijediti. Svjesno se daju sotoni koji bivaju na crnim misama, u sotonizmu itd. I ima ona treća skupina koja je malo i tabu tema a to su oni koji traže da im se pomogne u svjetovnom uspjehu, da dođu do bogatstva, karijere i takvu pomoć traže u sotonizmu. Danas o tome imaju mnoga svjedočanstva, neki su poslije vraćanja Bogu postali čak svećenici. Naravno uvijek se treba paziti, kako prevelike racionalnosti tako i iracionalnosti da ne odemo u govor koji vodi u možemo tako reći fantaziju. No ovakve stvari na žalost ili sreću ipak postoje.

Postavio bi možda netko pitanje, pa kako na sreću? Jednostavno oni koji dožive istinsko, rekao bi primarno zlo, taj zna da postoji nešto više od svih nas, a to je Bog. Čovjek koji je psihološki i fizički zdrav, a doživljava takve napade traži pomoć od svećenika ili u drugim slučajevima kod psihologa. Pitanje je postoji li neki svećenik koji bi mogao obavljati razgovore sa takvim osobama, ali u današnje vrijeme bi trebao biti i na kojega bi kolege koji ne poznaju tu tematiku ili su previše skeptični trebali uputiti na takvu osobu. Psiholozi se već druga stvar, ako je ateist on će sve gledati samo kroz naočale psihologije, vrlo lako se duhovno može povezati sa šizofrenijom ili nekom drugom psihološkom bolešću, dati par vrsta tableta, umrtviti čovjeka i reći: evo vidiš kako je sada miran. Psiholog koji pregledava takve ljude mora prvo imati kršćanske nazore i biti interdisciplinaran. Psihologizam ili bilo koji drugi „izam“ nije dobar. Mnogi su načini kako se možemo izložiti opasnosti zla a pokušat ću navesti samo neke.

Nagodba s đavlom – Nažalost bilo je i u prošlosti a i danas ima ljudi koji radi uspjeha, bogatstva ili bilo kojeg drugog razloga željeli da „sklope ugovor s đavlom“. Radi te samo ovozemaljske, površne potrebe ljudi su doveli u opasnost spasenje svoje duše. Petersdorff ističe da ljudi koji skapaju pakt sa đavlom čine to u potpunoj, slobodnoj voljnoj namjeri da budu

²⁴ Mladen Parlov, *Zdravlje i bolesti: Stvarnosti duha*, Služba Božja, 46, (2006.), str. 173.

svojom voljom u službi demona i volja je uvijek ona koja otvara vrata demonima. No, kako kaže i za onoga koji je stupio u takav pakt, sve do posljednjeg daha postoji mogućnost pokajanja i obraćenja prema otežano radi zavodnika kojega je izabrao, đavla.

Nadalje upućuje da je ova katolička istina nažalost zamračena i izobličena i to ne samo u njemačkom svijetu, nego i u sveukupnom zahvaljujući izobličanju nagodbe s đavlom u Gotheovu Faustu koji je izvrnuo pravi uzor drame na kojoj se nadahnuo. Za praznovjerje kaže da je u znaku sudjelovanja đavla, te da praznovjerje i đavao idu zajedno. To potvrđuje i nadbiskup Kolna T. H. Similar. No kaže da ne mora svako praznovjerje nužno biti povezana sa đavlom. Što se tiče praznovjerja glavne su označnice vraćanje i čaranje, znakovi sreće, razni talismani, amajlije, maskote, potkova, „trinaesti“ itd.

Praznovjerje na grčkom „deisdaomonia“, etimološki znači „strah od demona“. Teolog morala Noldin zove te znakove „đavoljim sakramentima“ jer čim su uspostavljeni izazivaju željeno djelovanje, kao ispunjenje određenog obećanja, a to je već Hugo od sv. Victora govorio o đavoljim sakramentima. Geiler von Kaysersberg to naziva đavoljim majmuniranjem. Kao majmun Božji (simia Dei) želi đavao također izigravati Boga i religiji Boga suprotstaviti religiju đavla. Na retoričko pitanje o sotonističkim misama potvrdno odgovara i kao glavni cilj tih misa je obeščaćivanje presvete Euharistije. Nagrđivanje svete mise čini na različite načine, umjesto kruha i vina stvara prostor za upotrebu smolaste hostije i sumporaste tekućine, krvi umorene djece, kada otpali svećenici svetogrdno posvećuju te često povezano s jezovitim seksualnim orgijama za vrijeme i nakon sotonске mise, a za oltar služi tijelo gole žene. Posljednji cilj sotonских misa je izravan kult đavla.²⁵

Vračanje (Gatanje) – Nažalost gatanje je dosta rašireno kod naroda, mislim da malo tko ne zna nekoga u obitelji tko nije iz zabave ili znatiželje gledao u kavu, doduše većinski ženske osobe i to može pridati naivnoj zabavi ili praznovjerju. Međutim postoji ljudi koji se sa tim bave, kojima je to profesija. No to je jedan od primjera koje sam naveo, ova tematika je puno šira i posljedično dovodi u opasnost mnoge duše. Već u zemaljskom raju je gledanje budućnosti u povezanosti sa Sotonom igralo određenu ulogu kada je zavodnik Evi ponudio krivo pretkazanje: „ne, nećete umrijeti“ (Post 3,4). Od toga trenutka su demoni postali lažnim prorocima i stalno su iznova pokušavali krivo ili na kriv način poučiti čovjeka koji je stalno stvarao dvojbene misli o budućnosti kako bi ga na koncu zaveli u krivo mišljenje o snazi

²⁵ Usp. Egon von Petersdorff, *Demoni, vještice, spiritisti*, Verbum, Split, 2001., str. 111.–116.

sudbine (fatum) i tako srušili važnost slobodne volje.²⁶ Prema ovim navodimo možemo lako zaključiti odakle neke informacije vračaru, pa i neke za koje nitko ili malo tko zna, ali su vezani za prošlo vrijeme ili nešto što se trenutno događa u nečijem životu. Sami od sebe, međutim, demoni ne mogu pretkazati ništa od onoga što je slobodno i buduće. Karl Rahner piše ovako: „Gatanje... ćudoredno gledano, treba odbaciti, Ono je ili pokušaj da se postigne cilj nekakvim neprikladnim sredstvima ili je to pokušaj u koji je izričito uključena zaokupljenost demonskim moćima“ kroz izravnu ili prešutnu nagodbu s đavlom.²⁷

Magija – poznata pod podjelom na crnu i bijelu magiju, mada i jedno i drugo je zlo, to je naravno moje mišljenje, međutim čuo sam dosta priča od drugih da me dovedu do toga zaključka koji su imali negativne posljedice na njihov život. Pita se možda neko, pa kako, odakle sada tebi ta ideja? Nije mi želja naravno ni da se pravim pametan niti donosim nešto novo, ali postaviti ću jedno drugo pitanje: Što mislite zašto ljudi, obični ljudi, koji nemaju posla ni sa magijom ni sa vradžbinama idu kod tih ljudi? Kako sam iz Mostara, poznato mi je da ovih praksa ima jako puno u tim krajevima, u cijeloj BiH. Ljudi čak iz Hrvatske znaju ići kod ovakvih ljudi. Ljudi dolaze radi bolesti, misle da ih je neko „urekao“, doživljavaju neke smetnje ili imaju probleme itd., itd. Stvar je u tome da ti ljudi neće njih pokušati razuvjeriti, nastojat će biti dobrohotni, ali će im ponuditi svoju pomoć i sposobnosti uz pomoć magije.

Reći će da je to bijela magija, da je onda protivna crnoj, kao noć danu, da su oni kontra korištenja crne magije ali to je samo igra riječima i na kraju ostaje ono što je... magija. Spomenut ću ovo, mada nisam mislio, ali evo. Naši svećenici, ako površno nekoga primite, ako nekoga na brzinu otresete da su njihovi problemi priče, želje sa pažnjom, umišljanje i sl., još ako pritom budete neugodni a nemate strpljivosti da objasnite osobi, takva osoba će potražiti pomoć negdje drugo. Probajte pogoditi gdje.

Naravno da one mogu biti i neke stvari psihološke prirode ili nekih osobnih rana i žele skrenuti pažnju na sebe, ali popričajte sa tim ljudima, ako ništa pokažite da ste uz njih, da mogu računati na vas, ako i postoji sumnja na psihološke probleme uputite ih na nekoga koga znate kao dobro psihologa i kršćanina. Ovo nije navedeno slučajno nego iz priča i iskustava ljudi. Ljudi iz jednoga problema odu u još veći. Koliko naših kršćana, potraže pomoć kod muslimana, njihovih svećenika hodža koji se mole za njih i „skidaju“ probleme sa njih, pišu zapise koje trebaju nositi sa sobom itd.

²⁶ Isto, str. 118.

²⁷ Isto, str. 119.–121.

Autoru ovoga teksta poznat je slučaj prijateljice koja je muslimanka, brat joj je vjernik koji po njihovim pravilima sve vrši i po njegovim riječima ni oni kao muslimani ne vjeruju svakom hodži, jer kako oni kažu „ima onih koji može skinuti jedan problem ali ti natovari drugi možda još teži“. Zanimljiv mi je primjer koju mi je pričala jedna osoba kad su išli kod hodže da se moli za njih. Bilo ih je četvero: otac, majka, kćer i sin; majka je bila pravoslavne vjeroispovijesti, a otac, kćer i sin muslimani. Prije samog početka nad obitelji koju je trebao moliti hodža rekao je toj majci pošto je pravoslavka da se slučajno ne moli dok on moli nad njima, pa ni u sebi. Jer to remeti njegovu molitvu. Prvo to pokazuje snagu molitve. Drugo ako molitva Bogu Ocu ili Bogu Sinu Isusu, majci Mariji može utjecati na njegovu molitvu, upitno je i samo stanje toga vjerskog službenika.

Magija se naziva još i demonskom „karikaturom svemoći“ Božje. Jedino Bog posjeduje svemoć, jedino On poznaje tajnu „stvaranja iz ničega“, jedino On može učiniti čudo. Sve to demoni ne mogu; međutim, oni to nastoje oponašati, izazivaju stanje prividnoga čuda.²⁸ Ovdje vidimo da demoni u biti sve što čine, čine privremeno, koji su samo imitatori, oni koji žele oponašati Boga, ali su i sami stvorenja, iako duhovna, ali opet stvorenja.

Spiritizam – Ovo je još jedna od zanimljivih i aktualnih tema, koja na bila naročito popularna sredinom 19. stoljeću te negdje do negdje polovice 20. stoljeća. gdje su se druženja (seanse) bila vezana uz spiritističke susrete, tu je glavnu ulogu naravno imao „medij“ preko kojega bi se javljao duh umrle osobe, odgovarao na pitanja koja bi mu postavili itd. Naravno kao i u svemu i tu je bilo prevaranata koji su „činili ili doživljavali zapanjujuće stvari“. No sami počeci spiritizma sežu u doba *prosvjetiteljstva* i *racionalizma* kada je se čovjek želio osloboditi od „zamračenja duha“ proizašlog iz razdoblje kada je pruski Kant, u svojoj ledeno hladnoj *Kritici čistog uma*, spustio nepromjenjivu granicu između razuma i metafizike i poduzeo odstranjivanje božanskih iskrica spoznaje nadnaravnog iz filozofije. Nasuprot ovakva geta razuma, koji se kao posljedica određenih okolnosti suzio na plitki materijalizam, pobunio se spiritizam, kao „vjerovanje u duhove“, i tako si istodobno nadao „privid dobroga“ i određenu krinku iza koje se mogao skrivati sa svojim lažnim spiritizmom. Postoje i razne verzije koje su vezane uz spiritizam poput magnetizma, hipnotizma, automatsko pisanje, „oujia“ tabla, telepatija, teleplastike i danas iznova aktualni spiritizam, ali u novom obliku neo-spiritizma. Kako sam pisac kaže „demoni su umjetnici u preobražavanju“. ²⁹ I nekome koji nije vele upućen u ovu tematiku vjerojatno mu je poznat neki od navedenih pojmova poput „prizivanja duhova“

²⁸ Isto, str. 127.

²⁹ Usp. Isto, str. 161.–165.

koji može posebno važiti za spiritizam i „ouji“ tablu koji ljudi znaju i improvizirano napraviti i eksperimentirati „jer tko zna je li to istina da se duhovi mogu javiti“ ili netko pokušava da preko „medija“ kontaktira nekoga koga voli od rodbine, obitelji, prijatelja itd. ali jedino tko se može javiti je demon, preko takvih stvari nikada se neće javiti vaš pokojnik pa čak i ako imitira glas onoga koga želite kontaktirati.³⁰

No da vidimo šta o svim ovim praksama bilo navedenim ili ne navedenim kaže *Katekizam Katoličke Crkve*: „Sva djela magije ili čaranja kojima bi se htjelo podložiti tajne moći i staviti ih na vlastitu službu te steći nadnaravnu moć nad bližnjim – pa bilo i za to da mu se pribavi zdravlje – teška je povreda kreposti bogoštovlja. A ta djela treba još više osuditi kad ih prati namjera da se drugome škodi ili kad se njima traži zahvat zloduha. Za osudu je također nošenje amajlija. Spiritizam često uključuje djela gatanja i magije. Crkva upozorava vjernike da ga se čuvaju. Traženje pomoći od tzv. tradicionalnih lijekova ne opravdava ni zazivanje zlih sila ni iskorištavanje lakovjernosti drugoga“.³¹

Tko traži neke „vijesti“ o budućnosti njegova života: „Bog može objaviti budućnost svojim prorocima ili drugim svetima. No, ispravan je stav kršćana da se, u stvarima koje se tiču budućnosti, s povjerenjem preda u ruke Providnosti i da se u tom pogledu izbjegava svaku nezdravu radoznalost. Nesmotrenost može biti manjak odgovornosti“.³²

Još su neka područja o kojima bi se moglo pisati poput vještice, lažne mistike itd., ali ono što je na kraju bitno da je čovjek svjestan tko stoji iza takvih praksa, iza osoba koji to prakticiraju a to je demon. Još jedna stvar je zanimljiva i na to nasjeda dosta ljudi, jer mnogi u ovim praksama će vam reći da su i oni vjernici, ili da oni nemaju ništa protiv kršćanstva, čak štoviše da vole Isusa ili Mariju itd. Na zidovima kod tih ljudi vidjet ćete i slike Gospe ili Isusa, krunice pa i križ, a to je zapravo zamka za vjernika da se opusti i stekne povjerenje u tu osobu. Te osobe su slatkorječive i susretljive, ali to je samo maska. Sotona nikad ne daje čovjeku sto posto laži, on daje pomiješanu laž i istinu, koju dozira da mu čovjek povjeruje. Nije bez neke u Svetom pismu nazvan „ocem laži“.

U Svetom pismu piše.: „Neka se kod tebe ne nađe nitko tko bi kroz oganj gonio svoga sina ili svoju kćer; tko bi se bavio gatanjem, čaranjem, vraćanjem i čarobnjaštvom; nitko tko bi

³⁰ Usp. Isto, str. 162. – 165.

³¹ Katekizam Katoličke Crkve (KKC), 2117.

³² Isto, 2115.

se bajao, zazivao duhove i duše predaka ili se obraćao na pokojnike. Jer tko god takvo što čini gadi se Jahvi; zbog takvih odvratnosti njih i goni ispred tebe Jahve Bog tvoj.“ (Pnz 18, 10-12)

Iza ovih riječi Svetoga pisma ne znam što čovjek više treba reći. Da li je vrijedno eksperimentiranje, radoznalost ili čak namjerno otvaranje radi neke „informacije“, neke „zemaljske dobiti“, a dovesti svoju dušu u opasnost. „Jer tko god takvo što čini gadi se Jahvi“, od ovih riječi Božjih čovjeka prolazi i strah i jeza, koja udara u srce. Bog koji te želi da živiš, sve je stvorio radi čovjeka. Dao je svoga Sina Isusa za nas, koji je svojevolumno dao svoj život za nas na Križu. Zato možemo shvatiti koje je to dno, ili drukčije rečeno koliko takvi ljudi su u stvari dobri suradnici sa onima koji su se digli protiv Boga na čelu sa Luciferom i njegovim anđelima.

No ima još jedna tema o kojoj ću samo kratko, kada se povezuje sa demonima, sotonizmom, mnoge uhvati smijeh i nevjerica da se to tobože može povezati. Riječ je o glazbi. Mnogi imaju nepovjerenje u takve stvari i smiju se i govore da su to gluposti, smatraju da su oni koji iznose takve tvrdnje u najmanju ruku „polupali lončice“. Ljubitelji rocka, heavy rocka, metal, reći će da vole solo dionice, brzina svirke, energiju ili snagu te glazbe, sve im to izgleda super. Omiljene strane grupe su tipa Metallice, Led Zepellina, AC/DC, Iron maiden, Black sabbath itd. Naravno nemaju sve grupe veze sa sotonizmom, neki jednostavno promoviraju seks, samoubojstvo, droge, buntovništvo i sl.

Kako navodi Miloš početak rock' n' rolla je vezan uz *disc jockeya* Alana Freeda nakon što je uspostavio radio stanicu Wins. Međutim rock' n' roll je u biti promijenjeno ime rhythm' n' bluesa, koje je obično bilo vezano uz crnačke gradske četvrti, a primijetio je da sve više ima pristalica te glazbe kod bijele mladeži te radi toga mijenja ime žanra glazbe. Prvi koji je postigao planetarni uspjeh pjevajući rock' n' roll je općepoznati Elvis Priesly. No ta muzika je promovirala kako kaže Miloš fokus na zabavu, trošenje novca, odnos prema roditeljima i školi. Radi njegova plesa „njihanja kukovima“ u šezdesetima ga mladež počinje veličati kao čovjeka koji je „oslobodio tijelo“.³³

No to su bili počeci te glazbe koja je kroz godine i preko drugih pjevača razvijala se i mijenjala, ali na žalost moralno sve dublje tonula, te sve više relativizirala pitanja morala, seksualnosti, pravila, braka i obitelji, uživanja droga itd. No već sa grupom Beatles počinje koketiranje sa psihodeličnim drogama, posebno popularni LSD, sotonizmom. Na njihovom albumu *Sgt. Peppers Lonely Hearts Club Band*, posvetili su pjesmu LSD u *Lucy in the Sky with*

³³ Usp. Branko Miloš, *Druga strana rock' n' rolla*, Verbum, Split, 2002., str. 29.–32.

Diamonds, a na omotu su bili kako kažu sami Beatlsi njihovi heroji. Među tim herojima je bio i Aleister Crowley koji slovi za osnivača modernog sotonizma koji je umro 1947. godine, pa su u čast Crowleyu napisali naslovnu pjesmu albuma Sgt. Pepper nastalu 1967. godine. Sam Lennon je priznao da im je Crowley imponirao, osobito njegovo geslo „čini što poželiš“. Inače i McCartney i Lennon su otvoreno priznavali da mrze kršćanstvo, a Lennon je čak najavljuvao smrt kršćanstva, no radi šoka koji su tada izazvali u javnosti menadžer ih je natjerao da se javno ispričaju iako ni to nije baš bilo potpuno ispričavanje više ublažavanje. Inače u to vrijeme 60-ih i 70-ih bio je jako popularno i istočno učenje, istočne religije kada su mnoge poznate ličnosti išle kod tamošnjih gurua.³⁴ Inače dva su čovjeka istaknuto značajna u svijetu sotonizma, Crowley kao osnivač modernog sotonizma i De Vay osnivač sotonističke crkve u USA.

The Rolling Stones na čelu sa Mick Jaggerom je išla korak dalje. Njihov menadžer Andrew Loog Oldham je otvoreno tvrdio: „Rock glazba je u osnovi seks i to je ono čime mlađariju treba udarati posred lica“. Jagger u pjesmi *Stray Cat Blues* besramno opisuje „spretnost“ petnaestogodišnjakinje u zadovoljavanju njegovih seksualnih prohtjeva. Jagger je redovito birao žene iz modernog svijeta ili elitni manekenskih krugova, to su mu bili najdraži seksualni trofeji, međutim kada je njegova kćerka htjela u manekenske vode Jagger ju je odgovarao od toga nauma mada bezuspješno, bojeći se da kćerka koju voli ne bi završila kao nečiji trofej. Te kako kaže Miloš ovakav paradoks moguć je u svijetu iz kojega je istisnut Bog, jer taj svijet ne funkcionira kao cjelina ontološki jednakovrijednih bića. Pokazivali su simpatije prema Crowleyevoj magiji, woodoo ritualima i sudjelovali na njima. Osim Jaggera veliku interes za magiju i okultno pokazivao je i Keith Richards, gitarist The Rolling Stonesa. Američkom magazinu „Rolling Stones“ izjavio je kako bi crnu magiju svi trebali probati, te kako neki od crnih maga Stonese drže Luciferovim agentima, a neki u njima vide i Lucifera samoga. Dijelovi albuma *Goat's Head Soup* (Juha od kozje glave), iz 1973 godine, snimljeni su uživo za vrijeme woodoo rituala.³⁵

The Doors na čelu sa Morrisonom je također glorificirao okultno i dijabolično. Na poleđini omota albuma *Doors* 13 pokazuje članove grupe oko biste Aleistara Crowleya koji je smatran najvažnijim duhovnim učiteljem rock' n' rolla.³⁶

Grupa Black Sabbath uzima se kao začetnik sotonizma u rock glazbi. Scenski nastup im je nudio i okultne točke s woodoo-čarobnjacima, kultom vještica i crnim misama. Zaokupljen

³⁴ Usp. Isto, str. 62.-65.

³⁵ Usp. Isto, str. 71.-77.

³⁶ Usp. Isto, str. 108.

temama sotonizma i idejama sotonista Aleistera Crowleya bio je i gitarist Jimmy Page iz grupe Led Zeppelin. Crowleya je smatrao neshvaćenim genijem čije poruke oslobađaju čovjeka. Page je od njega preuzeo vjerovanje u čovjekovu svemoć ako potpuno oslobodi svoje želje. Skladao je i glazbu za Angerov film *Lucifer Rising*, a mnogo toga na u njihovoj glazbi i omotima ploča aludiralo na magijsko i misticizam. Jedna od najpoznatijih njihovih pjesama je *Strairway to Heaven*, mnoge je oduševila melodijskom strukturom. No za ovu pjesmu su mnogi tvrdili da kada se sluša unatrag, tzv. metodom *Backwad Masking*, sadrži stihove koji veličaju Sotonu: „Živim za Sotonu, on ima moć...“. Mnoge ljude koji su bili vezani uz grupu Led Zeppelin zadesilo je niz nesreća pa se često spominjala teorija kako su ovi događaji uzrokovani Pageovim bavljenjem magijom. Oni koji su također propagirali sotonizam je grupa AC/DC. Njihov album *Haighway to Hell* (1979.) bio je jedan od najprodavanijih u svoje vrijeme. Po njima pakao nije mjesto vječnih muka nego obećana zemlja gdje se živi lagodno, vodi slobodna tjelesna ljubav, bez zabrana i osjećaja krivnje. Propagiralo se sliku pakla kao mjesto gdje se društvo dobro zabavlja.³⁷

Naravno da nije sva glazba ovakve vrste, da se uvijek može poslušati nešto i od rocka ili bilo kojeg žanra, ali mislim da ipak trebamo paziti sa čim hranimo svoje uši, misli i dušu. Pogotovo treba pripaziti i na neki način upozoriti mladost, na koju ovakva vrsta glazbe i cilja. Ovdje je naveden rock ali ovakve stvari ne moraju biti samo u rock glazbi, već i u nekoj drugoj.

³⁷ Usp. Isto, str. 120. – 121.

2. Direktni demonološki utjecaji na čovjeka

2.1. Napastovanje

Zloduh vrši dvije vrste zloćudnog djelovanja: jedno se naziva *redovno* djelovanje i ograničava se na napastovanje, a drugo se zove *izvanredno*, kada Sotona od zavođenja prijede na tjelesnu ili psihičku prisilu kako bi se okomio na čovjeka. Ovo potonje izvanredno djelovanje susrećemo u slučajevima opsjednuća i u raznim oblicima uroka. Napastovanje je poticanje volje na zlo. Veliki napasnik djeluje na ljudsku maštu i sjećanje, zatamnjuje čovjekovu sposobnost razlučivanja i umanjuje snagu volje da bi ga naveo na grijeh. Ulaguje se izopačenoj i pokvarenoj znatiželji koju duh zavlaci u polumrak i zakulisne prostore gdje se boje i oblici u toj mjeri gube i rastaču da ih se jedva razlikuje, i više ne pokušava razlučiti. Na taj način umrtvljena savjest se uspava. Sotona je sačuvao svu svoju pamet, on je otac laži, zna kako namamiti čovjeka dočaravajući mu sve moguće slasti: uspjeh, moć, časti, užitke itd.³⁸

Ovdje vidimo da demoni mogu utjecati na naš svakodnevni život, poznaju ljudske slabosti i znaju gdje smo „tanki“. Papa Ivan Pavao II. progovorio je o sotoni u govoru što ga je održao 24. svibnja 1987. prilikom posjeta rimskoj crkvi Svetoga arhanđela Mihaela: „Ta borba protiv demona koju vodi arhanđeo Mihael, aktualna je i danas, jer demon živi i djeluje u svijetu. Uistinu nisu zla na svijetu - nered u društvu, zbunjenost čovjeka, njegova rastrganost – samo posljedica istočnog grijeha, već i učinak uznemirujućih i mračnih sotoninih djela“.³⁹

Ivan Pavao II. uviđa ranjenost današnjeg čovjeka, ali i kojoj nije uzrok samo čovjek već i demoni koji mrze čovjeka. Ako promislimo logički Lucifer sa svojim palim demonima koliko god bili ljuti na Boga ne mogu mu ništa; Božjim anđelima na čelu sa arhanđelom Mihaelom šta god radili ili pokušavali ni njima ne mogu ništa, a radi čovjeka Lucifer i njegovi anđeli su izbačeni iz raja, iz Božje blizine. Jedino kome može napakostiti, ugroziti propast duše, tijela, samoga života je čovjek. A čineći čovjeku zlo, odvlačeći bilo kojeg čovjeka od Boga k sebi njemu je satisfakcija, jer Bog voli svakog čovjeka i svakog želi da spasi. Doduše satisfakcija ne u potpunom smislu, već mržnje prema svemu Božjemu i na neki način time se hrani. Sotona je svjestan da će propasti, zna da ništa ne može protiv Boga i njegovih anđela, ali zato želi što više

³⁸ Usp. Gilles Jenguénin, *Sotona i njegove zamke*, Verbum, Split, 2010., str. 31.–32.

³⁹ Gabriele Amorth, *Izvjешća Rimskog egzorcista*, U pravi trenutak, Đakovo, 2009., str. 25.

ljudskih duša povući za sobom, a za to koristi sva moguća raspoloživa sredstva da čovjeka navuče na „tanak led“. Od ljudskih slabosti, naše ranjenosti istočnim grijehom, preko medija, filma, glazbe itd.

Zanimljiv je psihološki pogled talijanskog psihijatra Simonea Morabita, kako on kaže da se već trideset godina bavi psihijatrijom i internom medicinom i da ga od bezbroj patologija ova posebno zaintrigirala. Susrećemo mlade ljude koji su prije bili vrlo dobri učenici, a zatim ne uspijevaju apsolutno ništa napraviti, bezvoljni su, razum im je pomućen, postaju psihoastenici i apatični, pate od psiholoških poremećaja. Iz pitanja zaključuje se da se ne drogiraju, niti puše i da žive vrlo normalno osim što imaju jedan hobi, a to je odlazak u diskoteke i po cijele dane sa slušalicama u ušima slušaju rock' n' roll. Svaki psihijatar zna da ima glazbe koja, kao sredstvo komunikacije, može uvjetovati način osobe koja je sluša.⁴⁰

Takva glazba podsvjesno unosi nove ideje, koje potom um provodi u djelo iako nije svjestan da su te ideje parazitske. Neke od tih pjesama sugeriraju samoubojstvo, primjerice *Highway to hell* (Autocesta za pakao), *Die young, die pretty* (Umri mlad, umri lijep), *Don't fear the reaper* (Ne boj se smrti), *Destroy yourself* (Uništi sebe), *If you want blood, you've got it* (Ako si željan krvi, imaš je), *The suicide solution* (Odluka o samoubojstvu – samoubojstvo je jedini izlaz, zar ne znaš o čemu se doista radi?) itd. Osobi koji sluša takvu glazbu, duh je dezorijentiran i klonuo „samoubojstvo postaje nadmoćna ideja, budući da se takvi učinci postižu pomoću ritma i basova“. Kako dalje analizira, u medicinskim časopisima se može pročitati da je posljednjih godina 5.000 mladih u Americi počinilo samoubojstvo i uvjeren je da je glavni uzrok bio suicidalni rock. Znanstveno objašnjenje kaže da su te smrtonosne posljedice rezultat nesvjesnih i subliminalnih poruka, jer ako je ispod našeg svjesnog praga, djeluje kao da je to naša ideja, te se određenim metodama proširuje po mislima da je moramo provesti u djelo. Sotona je davno uočio taj psihološki zakon te zaključuje: Što je napast ako ne subliminalna poruka?⁴¹

Znači ovo je samo jedan segment koji koristi čovjek, glazba, a gdje su ostali segmenti našega života kojima se izlažemo pogotovo ako smo daleko od molitve, Svete Mise, sakramenata, tek onda se nalazimo na pustopoljini i ako se izložimo bilo kojim segmentima sumnjive prirode ako sve gledamo „ma ajde šta će nam biti, svi to rade“ ili „ma to su gluposti“ ili pak radi znatiželje čovjek može dovesti sebe u opasnost ili još gore u duhovne ili psihološke

⁴⁰ Usp. Simeone Morabito, *Psihijatar u paklu*, Naklada Benedikta, Velika Gorica, 2015., str. 25.

⁴¹ Usp. Isto, str. 25.–26.

probleme. Bog nam jeste dao slobodu, ali sloboda bez promišljanja i odgovornosti je promašeno, apsolutna sloboda ne postoji ma kako neki pričali o njoj. Recite takvim osobama da to nije u redu, ako se pobune zar već nije ukinuta tzv. „apsolutna sloboda“. Dakle iako ranjeni istočnim grijehom, iako nas demoni mogu poticati na grijeh koristeći naše slabosti, nije sve tako crno, jer Bog je uvijek uz nas, i želi nam pomoći ali moramo ga i mi to tražiti, dopustiti mu da nas vodi i čuva, da kroz molitvu razgovaramo sa Bogom. Doduše naravno ne dolazi svaka napast od đavla, one proizlaze i bilo od naravno - prirođenog, bilo od psiho - fiziološkog osobnog stanja.⁴²

2.2. Uznemiravanje

Uznemiravanje se obično veže uz neko demonsko djelovanje na nekom prostornom području, to mogu biti kuće, predmeti, polja i sl. Ovakav način djelovanja demona je izvanredni iz dva razloga: radi se o obliku djelovanja koje nije uobičajeno nego iznimno i drugi razlog je da ga možemo primijetiti svojim osjetilima, te mu možemo izmjeriti razne stupnjeve i izmjeriti jačinu, a nakon napastovanja na zlo dolaze đavolska opsesija, đavolsko zlostavljanje i đavolsko opsjednuće, U svojoj knjizi *Na granici nepoznatoga* S. Conti određuje đavolsko uznemiravanje kao „tajanstvenu pojavu po kojoj se na nekomu nastanjenu ili nenastanjenu mjestu u neodređenom vremenskom trajanju ponavljaju čudne pojave: zvukovi kojima se ne uspijeva odrediti izvor ni narav, buka koraka, krikovi, smijeh, spontano micanje predmeta, mirisi, hladan propuh“. ⁴³Ove pojave razumu neobjašnjive prilično su rijetke.

No, kako navodi Jeanguenin, nailazio je na teža i lakša uznemiravanja, ali bilo je i slučajeva gdje nije bio problem uznemiravanje, već napuštenost, samoća, stariji ljudi koji žive sami. Navodi jedan primjer, bračni par osamdesetogodišnjaka koji su iznutra zakovali prozore kako đavao ne bi ušao. Stariji ljudi koji žive tjeskobni, nema odnosa sa vanjskim svijetom, gdje se zapravo pokaže da ljudi trpe od psihičkih poremećaja. Te zaključuje pitanjem koje mislim da se može odnositi na sve nas: Ne živimo li u individualističkome i sebičnu društvu koje zaboravlja stare, usamljene i bolesne ljude?⁴⁴

⁴² Pellegrino Ernetti, *Kateheza sotone*, Duh i voda, Jelsa, 2004., str. 131.

⁴³ Usp. G. Jeanguenin, *Sotona i njegove zamke*, str. 35. – 36.

⁴⁴ Usp. Isto, str. 37.

U slučajevima gdje se radi o uznemiravanju bilo bi dobro da pored egzorcizma spali one stvari preko kojih se vrši đavolsko uznemiravanje ako ih nađe. U težim slučajevima u stanu se može služiti misa, a preporučuje se i sakrament pomirenja, molitve i misne nakane za pokoj duša preminulih članova obitelji, kao i onih koji su tu živjeli.⁴⁵

2.3. Zlostavljanje i opsesija (opsjednuće)

U slučajevima đavolske opsesije i zlostavljanja zloduha, obrušava na neku osobu najprije na području njezina tjelesnog i psihološkog zdravlja. Budući da ne može neposredno utjecati na razum i na volju čovjeka, on djeluje na osjetila, maštu, sjećanje i strasti - opsesija nije biblijski izraz. Ona pripada rječniku psihoanalize. Opsesija se određuje kao psihološko mučenje, izrazito snažna napast, fiksna ideja koje se čovjek ne može osloboditi. U slučaju đavolske opsesije zloduh nasilno napastuje čovjeka djelujući na maštu, sjećanje i osjetila s ciljem da njegov duševni život i oduzme mu nutarnji mir i ravnotežu. Čovjek koga muči đavolska opsesija vrlo često prati i stalna želja za samoubojstvom.⁴⁶

Zlostavljanje podrazumijeva cijeli niz nedaća đavolskog podrijetla koje se odnose na zdravlje, posao, osjećajne odnose i duhovni život osobe. Rjeđi je slučaj da Sotona uspijeva zastrašujućom bukom utjecati na osobu koju uznemiruje ili čovjekova osjetila prevariti đavolskim ukazanjima. Kod većine osoba ova buka i viđenja dolaze od halucinacija čiji je uzrok duševna bolest. Đavolski napadaji na čovjeka nisu beskonačni zato što Bog ima vlast nad Sotonom, čovjeku daje snagu i, u borbi koju vodimo, nadoknađuje svojom milošću našu ljudsku slabost. Zlodusi su mučili, pa čak i fizički ili psihološki zlostavljali mnoge svece: Svetoga Benedikta (480.-547), svetoga Franju Asiškoga (1181./2.-1226), svetu Katarinu Sijensku (1347.-1380.), svetu Gemmu Galgani (1878.-1903.) i mnoge druge. Kad Sotona otkrije da je Bog neku osobu pozvao na visok stupanj savršenstva i svetosti i kada predosjeti da će po njoj činiti velika djela za spas duša divljački joj se suprotstavlja. Tako isto Sotona ne voli ni egzorciste ili nekog drugog svećenika koji se mole, ispovijedaju, propovijedaju, žive radosno svoju službu i rade na spasenju duša. Unatoč svim neugodnostima, svećenik zna da se nema

⁴⁵ Usp. Isto, str. 36.

⁴⁶ Isto, str. 39.

čega bohati jer je Bog uvijek s njim. Te ga kušnje čak i jačaju ,čine poniznim i sve ga više sjedinjuju s Bogom.⁴⁷

2.4 Posjednuće

To je najteži od svih oblika izvanrednog djelovanja zloduha. Da bi opisao tu pojavu, Sveto pismo koristi glagole kao što su napadati, obuzeti, opsjednuti, zlostavljati, satrti (usp. 1 Sam 18,10; 19,9; Mt 15,22-25; 17,14-15; Mk 1,23; 5,2;7,25; 9,17; Lk 4,33, 8,27, 9,38-39). Ovi nam izrazi pomažu razumjeti što je đavolsko opsjednuće: nasilno zaposjedanje, ulazak u tijelo ljudskog bića koje gubi svoju neovisnost i slobodu. Zloduh se hoće dočepati volje i psihofizičkih sposobnosti svoje žrtve i upravljati njima. O. Gilbert Gagnon tvrdi da zloduh može „neposredno djelovati na izvanjska i unutarnja osjetila, a posredno na razum i volju, ali samo Bog ima neposrednu moć nad umom i razumom“.⁴⁸

U svojoj knjizi *Summa demoniaca* Fortea tumači da zao duh ne može prebivati u duši osobe. Duša uvijek ostaje slobodna i ništa je ne može zaposjesti, samo je tijelo podložno posjednuću. Nadalje izlaže da posjednuta osoba mora imati sedam kriterija da bi se dijagnosticiralo posjednuće koje ću ovdje navesti u kratkim crtama. U blizini svega svetoga ili vjerskoga pokazuju različite osjećaje od ljutnje do užasa, od negodovanja do gnjeva i bijesa. U tim slučajevima dolazi do napada bijesa obično praćeni psovkama i uvredama upućenu vjerskom predmetu koji je u blizini. Posjednuta osoba u akutnim slučajevima očitovanja bijesne srdžbe gubi svijest. Kada se osvijesti ne sjeća se ničega. No, iako se ne sjeća ničega za vrijeme trajanja te bijesne epizode osoba je promijenila osobnost. Ta druga osobnost uvijek ima zlu narav. Često se tijekom tih trenutaka zjenice okreću gore ili dolje i oči budu bijele. Mišići lica i ruka postaju napeti a osoba u tim trenucima govori glasom punim mržnje i gnjeva. Po završetku bijesne krize osoba se polako vraća u normalu. Takav prelazak slični načinu vraćanja iz hipnotičkog stanja u stanje svijesti. Izvan bijesnih kriza, u kojima se pojavljuje druga osobnost, osoba vodi potpuno normalan život, a ta patologija ne utječe na njezin posao i društvene odnose. Osoba izgleda sasvim razumno i razlikuje stvarnost od nutarnjeg psihičkog

⁴⁷ Usp. Isto, str. 39.–41.

⁴⁸ Isto, str. 45.

svijeta. Neke osobe pokazuju nešto slično čujnim halucinacijama, ali ne čuju unutarnje glasove niti osjećaju da im nešto gmiže pod kožom.⁴⁹

Posjednuća se najčešće događaju poslije sudjelovanja u nekoj vrsti ezoteričnog obreda – ouija pločama, spiritizma, afrokubanske saneterije, makumbua, vudua itd. Takve osobe mogu imati čulne halucinacije ali ne pate ni od kakvog ludila. Osoba sa tim problemima je i dalje potpuno razumna i krajnje kritična prema simptomima. Pacijenti često svoju priču liječniku započinju „mislit ćete da sam lud“, „nećete mi vjerovati“, „ne znam odakle početi“. Posjednuti će prvi priznati da su njegove riječi nevjerovatne i kao uzrok često navodi sudjelovanje u ezoteričnim obredima. Te se pacijente ne može uklopiti u koncept psihoze, jer imaju stalnu kritičku svijest prema poremećajima o kojima govore. Ako psihijatar ne zna ništa o posjednuću, simptomi koje promatra kod tipične posjednute osobe naveli bi da ga u njoj vidi disocijativni poremećaj osobnosti, koji izaziva čulne halucinacije (rijetko), akutnu odbojnost spram svega što je sveto i nemir kakav nastaje u histeričnoj krizi. To je složen skup simptoma, a svi su na jednom subjektu i pokazuju se istodobno. Zbog toga odbacujemo jednostavna objašnjenja koji prosuđuju da je mentalna bolest a da nisu vidjeli ni jedan pravi slučaj. Ne može ga se uklopiti ni u jedan odjeljak psihijatrijske patologije. Stoga je potpuno neprimjereno govoriti o tome kao o shizofreniji, psihozi, a još manje kao epilepsiji, zato što se cijela slika ne uklapa u opis nijedne od tih bolesti.⁵⁰

⁴⁹ Usp. Jose Antonio Fortea, *Summa demoniaca*, Naklada Benedikta, Velika Gorica, 2018., str. 143.–144.

⁵⁰ Isto, str. 144.–147.

3. Put oslobođenja

3.1. Redovni put

Što se tiče redovnog puta oslobođenja bilo najtežeg oblika opsjednuća bilo neki blažih stanja poput zlostavljanja ili uznemiravanja nema boljeg lijeka od ispovjedi i mise. Uvijek je dobra molitva, odlazak na hodočašća, krunica koje nam pomažu kroz svaki dan. Odnos sa Bogom je jako bitan. On nam želi pomoći, želi nam izaći u susret, pružiti nam ruku, ali smo mi oni koji u svojoj slobodi to trebamo tražiti, pa kada je i najteže, kada mislimo da je sve uzaludno ili kada smo u velikom strah. Kao u slučaju Petra: „I Petar siđe s lađe te, hodeći po vodi, pođe k Isusu. Ali kad spazi vjetar, preplaši se, počne tonuti te krikne: 'Gospodine, spasi me!' Isus odmah pruži ruku, dohvati ga i kaže mu: 'Malovjerni, zašto si posumnjao?' (Mt 14,29-31) Mi kao ljudi smo često kao Petar u ovom primjeru. Kada na nas zapašu „vjetrovi“ života ili nastupe životni problemi vrlo lako znamo pasti u razočaranost, tugu ili čak depresiju. Često dolaze pitanja: Zašto od svih ljudi baš meni ili mojoj obitelji? Što smo mi Bogu skrivili? Međutim rijetko shvaćamo da nam fokus ne treba biti na problemima nego na Isusu Kristu.

Petar je pao baš radi toga što je počeo obraćati pozornost na druge stvari ili događanja, a ne na Isusa. Petru je Isus rekao da je malovjerman jer je posumnjao, pa se može postaviti pitanje i nama da li smo mi malovjerni kada posumnjamo da nam Bog može pomoći ili pomisliti čak da nas mrzi. No naravno u svojoj slobodi se možemo odlučiti za ili protiv. Bog uvijek želi biti uz nas, želi razgovarati s nama kroz molitvu, Sveto pismo, homilije, nagovore. Nažalost ima i onih koji će se u slobodi koja im je darovana okrenuti protiv Boga ili od Boga. Ipak dok god čovjek diše Bog ne odustaje i spreman je pružiti uvijek novu šansu da se vrati nebeskom Ocu.

Egzorcizam je „izvanredno“ i moćno oružje kojim Crkva raspolaže u borbi protiv demona, no ne zaboravimo spomenuti ni „obično“ oružje koje posjeduje svaki kršćanin da bi se zaštitio od zloga. Benedict Heron pomaže nam tome jednom vrlo mudrom mišlju: „Općenito najbolji način borbe kršćanina protiv đavolskih napadaja i njegovih djela jest ne previše na njega misliti, nego se usredotočiti na Isusa i po milosti živjeti autentičan kršćanski život. Kada

napredujemo u vjeri, nadi ljubavi i poniznosti, kada se trudimo rasti u svetosti, štitimo se od demonskih napadaja.“⁵¹

Amorth je u slučajevima sa kojima se susretao, savjetovao molitveni život, krunicu, ispovijed i pričest. Te sam kaže da je ispovijed mnogo jača od jednog egzorcizma.⁵² Kada vidimo ova tumačenja i savjete egzorcista mislim da je sve jasno. To možemo smatrati i prvim korakom onih koji traže egzorcizam, pa i da se ustanovi takvo stanje, bez ispovijedi, kajanja grijeha, bez mise teško se može pomoći takvim osobama. Ako se nisu ispovjedili dugo godina bilo bi dobro radi tih osoba da svoje grijeha predaju Gospodinu, jer neke smetnje mogu biti vezane i za počinjene grijeha. Ono što može pomoći bilo u manjim ili većim problemima je sigurno obitelj i obiteljska molitva.

3.2. Molitve za oslobođenje

Molitva je sastavni dio kršćanskog života. Kako kaže *Katekizam Katoličke Crkve* tri najvažnije prisposode donosi sveti Luka. Prva je „o bezočnom prijatelju“ i poziva na upornu molitvu. „Kucajte i otvorit će vam se“. Otac će s neba „dati što mu je sve potrebno“, osobito Duha Svetoga u kojemu su svi darovi. Druga, „o udovici koja dodijava“, usredotočena je na jednu od odlika molitve: moliti treba uvijek i neumorno, strpljivošću vjere. „Ali kad Sin čovječii dođe, hoće li naći vjere na zemlji? Treća prisposoda, „o farizeju i cariniku“, smjera na poniznost srca koje moli, „Bože, milostiv budi meni grešniku“. Te molitve Crkva trajno preuzima kao svoju: „Kyrrie eleison“, „Gospodine, smiluj se“.⁵³

Ovdje vidimo kako se trebamo odnositi prema molitvi i prema Bogu. Danas nažalost ima vjernika koji razmišljaju ako moli za zdravlje, ljudi nakon nekoliko krunica ili devetnice budu razočarani tipa „zašto Bog nije uslišio moju molitvu pa molio/la sam se?“. Ljudi nerijetko razmišljaju i odnose se prema Bogu na „magijski“ način očekujući da ono za što se mole da će biti riješeno ovdje i sada. Stvar je u odnosu, odnos je trajnost, razgovor, obazrivost, ljubav, razumijevanje.

⁵¹ G. Jilesguenin, *Sotona i njegove zamke*, str. 89.

⁵² G. Amorth, *Izvešća Rimskog egzorcista*, str. 76.

⁵³ KKC, 2613.

Možemo za primjer uzeti obitelj. U obitelji je glavna ljubav, roditelji su sve spremni učiniti za svoju djecu, brinu se za njih, što god treba osigurati će im, radije će da ima njihovo dijete nego da oni imaju, radovat će se više uspjehu svoje djece nego svome vlastitomu. No međutim, da li roditelji smatraju da sve što djeca žele da je dobro za njih? Da li svaki njihov prohtjev se odmah ispunjava? Da li je svaki djetetov zahtjev dobar za njih? Roditelji kažu često da su im djeca život i da bi dali svoj za njihov da su u opasnosti. A opet, svoje dijete će i upozoriti i kazniti i neće mu popustiti u svakom prohtjevu radi njegovog dobra.

Ako Crkva u cjelini crpi vlastiti identitet iz otajstva Presvetoga Trojstva, to onda vrijedi i za svaki kršćanski identitet, a osobito za kršćansku obitelj koja se po samoj naravi predstavlja kao *zajednica osoba*, zajedništvo, kao Crkva u malom, kao kućna Crkva. To je zajednica vjere, nade i ljubavi... Kršćanska obitelj je zajedništvo osoba, znak i slika zajedništva Oca i Sina i Duha Svetoga. Njezina roditeljska i odgojna služba odsjaj je Očeva stvoriteljskog plana. Obitelj je pozvana s Kristom dijeliti molitvu i žrtvu, zaokružuje Parlov.⁵⁴ Prije govora o samim molitvama i oslobođenja htio sam prikazati važnost obitelji. Obitelj bi trebala biti snaga za svakoga u obitelji, a sidro i središte u Kristu. Tako i osobe koje imaju određene duhovne smetnje od najblažih do najgorih oblika, uz molitvu obitelji i pažnju puno će se lakše doći do pozitivnih rezultata.

Molitve oslobođenja imaju veliku važnost. I po sebi su dovoljne da oslobode od tzv. manjih zala u kojima nije nužna upotreba egzorcizma. Egzorcizam može moliti samo službeni egzorcist postavljen od biskupa ili svećenik koji je dobio ovlast od biskupa za određeni slučaj. Mnogo puta su dragocjene da se otkrije skriva li se negdje zlo đavolskog utjecaja ili pomažu već pri prvoj dijagnozi. Također i kada se neka osoba nalazi u potrebi da bude egzorcizirana, molitve oslobođenja pomažu egzorcizmima, povećavaju im snagu, utvrđuju plodove. Amorth dodaje, radi preciznosti da je molitva oslobođenja privatna molitva i mogu je obavljati svi, pojedinci ili grupe i nad svima; nije potrebno nikakvo ovlaštenje. Postoji jedna teologija racionalistička i redukcionistička koja povezuje đavla i svijet duhova na stanje jednostavne naljepnice, koja pokriva sve što prijete čovjeku u njegovoj subjektivnosti, a to je pisao kardinal Suenens već 1982. godine u uvodu knjige *Obnova i snaga tame*. Od tada se stanje nije poboljšalo nego pogoršalo. Trajni je rast okultizma i ezoterizma, umnažanje sotonskih sekta, umnažanje vračeva i vještaka vodeći velikog neprijatelja na šetnju po svijetu. Svjesno uočavanje opasnog djelovanja Sotone urodilo je, u krilu obnove, gotovo od njegova početka,

⁵⁴ Mladen Parlov, Neke značajke obiteljske duhovnosti, u: *Služba Božja*, 54 (2014.) 3-4, str. 302.

praksom *molitve oslobođenja*. Bilo je za očekivati, da se s buđenjem drugih karizmi (proroštvo, jezici, ozdravljenja), razbudi i karizma oslobođenja.⁵⁵

Ova vrste molitve je komunitarna molitva, molitva cijele zajednice u kojoj postoje osobe sa raznim darovima i karizmama. Kada je moguće prisutan je i svećenik kao hijerarhijski autoritet. Amorth kaže da su osobe s darovima karizmi pomagali njima kao egzorcistima, oni koji su imali darove proroštva, molitve u jezicima itd. Smatra kada je grupa tako sastavljena, s prisutnošću različitih karizmi, da je to idealna grupa za razlikovanje duhova i da vodi molitvu. Velika je snaga molitve hvale (slave) i Božje riječi, posebno Isusovih riječi. Svaki put kada Zli čuje molitvu hvale, osjeća pobjedu Krista, od koga je pobijeđen. Velika je snaga i u molitvi posredovanja. Iskustva su pokazala da osim u manjim duhovnim problemima, posredovana molitva pomaže i u teškim slučajevima. Kada bi zajednica molila za tu osobu pomagali bi u egzorcizmu te su mnoge osobe oslobođene na taj način. Ističe također i snagu molitve u jezicima.⁵⁶

Naravno u ovim primjerima je iskusni svećenik koji poznaje zajednicu s kojom surađuje. Međutim treba također paziti da nema nekih devijacija, jer nekada se u molitvene zajednice uključe ljudi koji žele rješenja ovdje i sada (magijski pristup), žele staviti fokus na sebe, nažalost znaju glumiti da imaju napade i slično. Treba paziti da ne bi nekada cijela zajednica ne bi počela tumačiti stvari na svoj način a ne kako nalaže Crkva i sl. Zato i jeste uvijek bitno da je svećenik onaj koji ravna zajednicom nebitno koja je zajednica u pitanju, bilo neokatekumeni, karizmatici, foklolarini ili neki drugi.

3.3. Put oslobođenja

Kako Amorth kaže polazna točka je obrednik egzorcizma koji počinje s 21 pravilom. Egzorcist ih mora sve poštovati. Pritom ne igra ulogu što ta pravila potječu iz 1614. godine; to su veoma mudra uputstva koja bi se još mogla dopuniti, ali koja imaju svoju valjanost jednako kao i do sada. Egzorcista se upozorava da ne smije lakoumno shvatiti nazočnost đavla u dotičnoj osobi, te dobiva niz kako može prepoznati slučaj prave opsjednutosti i kako se mora vladati. Kada se netko predstavi ili ga predstavi netko od rodbine, kako bi bio egzorciziran, tada se

⁵⁵ Usp. Gabriel Amorth, *Egzorcisti i psihijatri*, str. 133.–135.

⁵⁶ Usp. Isto, str. 135.-143.

postavljaju pitanja da se vidi postoji li potreba za egzorcizmom po kojima se može postaviti dijagnoza. Tek se potom počnu promatrati simptomi koje navodi sama osoba ili njezini bližnji, da bi se zatim promislilo o mogućim uzrocima. Počinje se s tjelesnim tegobama. Dva najviše pogođena mjesta u slučaju đavolskog opsjednuća jesu glava i želudac. Osim jakih glavobolja koje ne reagiraju na lijekove, može doći do slabosti ili gubitka pamćenja, oni koji nemaju nikakvih teškoća s učenjem, odjednom moraju prestati sa studijem. Obrednik navodi kao sumnjive znakove slijedeće vanjske pojave: tečno govori nepoznate jezike ili ih razumije ako ih govori netko drugi, upućen je u daleke i skrivene stvari, pokazuje nadljudsku snagu. Takvi se znakovi očituju većinom tijekom samog blagoslova, tj. egzorcizma nikad prije. Zna se pokazivati nasilno ponašanje, a tipičan je znak odbijanje svega svetoga, dotične osobe prestaju moliti, iako su to prije činile, ti ljudi ne idu više u crkvu, proklinju i uništavaju svete slike. Gotovo uvijek dolazi do asocijalnog i agresivnog vladanja prema bližnjima i okolini u kojoj oni žive. Prije odlaska egzorcistu obično su već obavljani svi liječnički pregledi, odstupanja su vrlo rijetka. Te se lako može imati uvid u stanje osobe. Jedan od kriterija za utvrđivanje đavolske opsjednutosti je neučinkovitost lijekova – gdje egzorcizmi jako dobro djeluju.⁵⁷

Egzorcisti za egzorcizam koriste izraz *blagoslov*, a utvrđenu nazočnost đavla negativnošću Zloga. Dobro je i što su molitve na latinskom, prije svega zato što se ne smiju upotrebljavati izrazi koji bi mogli pacijenta prestrašiti i utjecati negativno na egzorcizam, jer ih pacijent može pogrešno sebi protumačiti. Ima ljudi koji misle da su opsjednuti đavlom, iako u mnogo slučajeva to zapravo nisu, za njih je stanje zbunjenosti činjenica da dobivaju egzorcizam zapravo dokaz njihove opsjednutosti te ih više nitko ne može uvjeriti da nije tako. Stoga dokle se god ne poznaje dobro osobu, daje se blagoslov, iako je došao provesti egzorcizam. Potpun obred egzorcizma sastoji se od više uvodnih molitava i tri prava i stvarna egzorcizma. Oni su različiti i logično vode k oslobođenju. Iako potječu s početka 17. stoljeća ne igra nikakvu ulogu. Oni su rezultati dugog iskustva. Autori su ih iskušali i točno prosudili kakav bi otpor mogle izazvati u opsjednutima. Nedostajali su zazivi Majke Božje koje su dodali u sva tri egzorcizma pater Candido i Amorth. Sami egzorcizmi mogu trajati nekoliko minuta, ali i sati. Kad je riječ o prvom egzorcizmu, preporučljivo je biti kratak. Dovoljno je nekoliko uvodnih molitava i jedan od tri egzorcizma. Obrednik o tome ne govori, ali po iskustvu je upotreba katekumenskog ulja skupa s formulom: „Sit nominis tui signo famulus tuus munitus“ veoma učinkovita. Propisano je da se pri riječima: „Ecce cruce Domini“, jedan kraj štole položi na pacijentov zatiljak, a jedna svećenikova ruka na njegovu glavu. Demoni su škrti na riječima većinom se

⁵⁷ Usp. G. Amorth, *Izvjeshća Rimskog egzorcista*, str. 58. – 60.

nastoje sakriti. Oni se moraju prisiliti da govore i čine to samo u najtežim slučajevima opsjednutosti, ali katkad spontano znaju biti vrlo brbljavi. Pri ispitivanju se treba držati obrednika: ne postavljati radoznala ili beskorisna pitanja, već pitati za ime, koliko je demona nazočno, kada je i koliko demona ušlo u tijelo i kada će ga napustiti. Ako se nazočnost demona može pripisati uroku, mora se pitati kako je došlo do tog uroka; ali ako se može pripisati skrivenom fetišu, mora se saznati gdje se on nalazi, kako bi se sa nužnim oprezom spalio. Egzorcist malo pomalo otkriva snagu i težinu zla: da li se radi o opsjednutosti, uznemiravanju ili opsesiji, je li je zlo površno ili ukorijenjeno. Važno je da je liječenje u svim tim slučajevima jednako: molitva, primanje sakramenata, post, kršćanski način života, ljubav prema bližnjemu, egzorcizmi.⁵⁸

Demoni su skloni tome da čovjeka napadaju na pet područja: zdravlje, osjećaji, poslovi, životna radost, želja za smrću. *Zdravlje*: đavao može uzrokovati tjelesne i duševne bolesti, većinom glava i želudac. Katkada smetnje nastupaju tijekom samog egzorcizma, najčešće se radi o oteklinama, ranama, gnojnim čirevima itd. Obrednik preporučuje da se nad njima načini znak križa i ta mjesta poškrope blagoslovljenom vodom. Često se vide učinci već ako se na njih položi štola, a iznad njih stavi ruke. *Osjećaji*: đavao može izazvati nepodnošljiva gnušanja, čak i od veoma voljenih osoba. Tako se slamaju brakovi, raskidaju zaruke i nastaju bez razloga žestoke svađe u obitelji gdje se u stvarnosti svi vole. Razbijaju se prijateljstva, a osjećajno poremećena osoba dobiva dojam da nije više poželjna ni u jednoj sredini i da se mora od sviju odjeliti. *Poslovi*: tu se utjecaj đavla očituje na primjer u nemogućnosti da nađe posao. Ili je radno mjesto već gotovo i iznenada ne bude ništa od toga ili nađu posao, ali ga iz nerazumljivih razloga napuste. Isto tako ljudi koji imaju firme i tvornice i iz nerazumljivih razloga posao im propada. *Životna radost*: tjelesne muke, samostalnost i ekonomsko propadanje čine čovjeka pesimističnim, tako da život gleda negativno. Život se čini teškim, mračnim i bezizlaznim. *Želja za smrću*: to je cilj što ga je sebi postavio đavao, natjerati čovjeka na očaj i samoubojstvo. Ipak onaj koji sebe stavi pod zaštitu Crkve, pa to bilo i samo jednim jedinim blagoslovom, ne dolazi u obzir za ovu petu točku. Čovjek ima osjećaj kao da je živnuo kad Gospodin kaže sotoni s obzirom na Joba: „Neka ti bude! U tvojoj je ruci; život mu samo sačuvaj!“ (Job 2,6)⁵⁹

Zao duh čini sve da ne bude otkriven i da obeshrabri i pacijenta i egzorcista. Vladanje đavla je uvijek različito i nije predvidljivo. Ponašanje demona može se podijeliti u četiri faze: prije nego što demon bude otkriven, tijekom egzorcizma, prije nego što demon napusti žrtvu i

⁵⁸ Usp. Isto, str. 67.–70.

⁵⁹ Usp. Isto, str. 70.–72.

poslije oslobođenja. Prije nego što demon bude otkriven, demon izaziva tjelesne i duševne teškoće zbog kojih se oboljeli i liječi kod liječnika od kojih nijedan ne naslućuje pravi uzrok bolesti. Liječnici katkad dugo liječe i iskušavaju razne lijekove koji uvijek ostaju bez učinka a pacijenti mijenjaju liječnike i prigovaraju da ne razumiju njihovu bolest. Mnogo je teže liječenje psihičkih bolesti. Tu stručnjaci također često ne mogu ništa ustanoviti te takva osoba u očima bližnjih važi kao „umišljeni bolesnik“. Nakon toga obično potraže pomoć kod nekog iscjelitelja, magičara, vračara i fetišista. Onaj koji se obrati egzorcisti obično po savjetu prijatelja, veoma rijetko svećenika očito je već bio i kod liječnika i kod magičara i sličnih. Osoba koja je pod demonskim utjecajem može obavljati svoj posao ili studirati – osim u posve teškim slučajevima- i prema vani izgleda posve normalno, ali jedino ona sama zna koliko je napora to zapravo stoji. *Tijekom egzorcizma*, demon čini sve da ne bude otkriven ili da prikrije težinu opsjednutosti. Katkad bude prepoznat zahvaljujući snazi egzorcizma već u prvoj molitvi, a nekad je potrebno više egzorcizama. Demon reagira na veoma različit način na molitve i zaklinjanja. Često prisiljava sebe da se čini ravnodušnim, ali zapravo trpi i trpi sve više što se približava oslobođenju. Neki opsjednuti ostaju nepomični i nijemi, a reagiraju samo očima, drugi se opiru te ih se mora čvrsto držati da ne ozljede sebe. Neki jauču kada se pritisne štola na bolno mjesto kako poučava obrednik ili kada se načini znak križa ili poškropi blagoslovljenom vodom. Malo je onih koji bjesne i viču. Mnogi misle da su demoni brbljavi ali istina je da su obično suzdržani pri govoru. Najprije ga se pita za ime, jer otkrivanje imena znači poraz za njega. Zatim se pita demona koliko ih je u tijelu. Uvijek postoji vođa i on zadnji napušta tijelo. Demoni teško mogu izgovarati sveta imena. Za Boga ili Isusa kaže „On“, za Majku Božju „Ona., a katkada „tvoj vođa“ ili „tvoja gospođa“, da bi tako imenovali Isusa ili Mariju. Ako je demon visokog položaja moguće je da izgovori Božje ili Bogorodičino ime, ali uvijek uz strašne kletve. Obrednik preporučuje i da se pita od kada se zao duh nalazi u osobi i iz kojih razloga. Đavao je kralj laži stoga se odgovori đavla moraju uzeti s mnogo opreza. Često je korisna i nazočnost liječnika bilo radi opsjednutoga ili egzorcista. *Prije nego što demon napusti žrtvu* je veoma teško razdoblje. Opsjednutoj osobi može se činiti da je gora u ovoj fazi nego prije. Kad demon više ne može, dolazi do oslobođenja. Nije baš uvijek tako, ali veoma često. Demon koji napušta čovjeka gotovo uvijek je osuđen da ode u pakao. U ovoj fazi izražava stanje očaja tijekom egzorcizma: „Ne mogu više“, „Vi ste ubojice, krvnici, svi su svećenici ubojice“ i slično. Čak dođe tako daleko da priznaju kako im je tijekom egzorcizma gore nego u paklu. Demon često zna prenijeti svoje stanje na opsjednutog. Ako sam više ne može daje žrtvi osjećaj nepodnošljive slabosti, očaja i sl. Egzorcizmi za opsjednutoga postaju sve nepodnošljivijima, zato takve osobe trebaju imati pratnju, trebaju imati potporu da bi molili i

odlazili u crkvu primati sakramente, jer sami to ne bi bili u stanju, stoga trebaju pomoć i da bi se podvrgnuli egzorcizmu. Tome pridonosi tjelesni umor i demoralizacija, jer je opsjednuta osoba uvjerena da je njezina bolest postala neizlječivom. *Poslije oslobođenja* je važno da oslobođena osoba ne zanemaruje svoj ritam molitve, učestalost primanja sakramenata i obveza kršćanskog života. I poslije oslobođenja osoba bi se trebala blagosloviti, jer se zna dogoditi da đavao ponovo napadne i pokuša se vratiti. Možda bi se umjesto oporavku trebalo govoriti o vremenu jačanja da bi se sačuvala oslobođenost od đavolskog utjecaja, da se ne bi dogodio recidiv.⁶⁰

⁶⁰ Isto, str. 80. – 87.

Zaključak

Traume koje prolazi osoba pod djelovanjem đavla na njezin život teško je shvatljiva. Ne ograničava se samo na toj osobi nego zahvaća cijelu obitelj. U predočanju takvih okolnosti dosta mi je pomogla knjiga *Moje opsjednuće* Francesca Vaiasusa. Čitajući primjere bilo egzorcista bilo onih koji su bili egzorcizirani više mi je ličilo na neki film nego na stvarni događaj. U sebi čovjek pomisli: da li ovo stvarno može ovako biti? Kao ljudi uvijek smo skloni sumnji i kritičkom razmišljanju, što po sebi nije loše. No međutim po pitanju ove tematike, kako na osobnim razgovorima, kako na razini nekih članaka uočio sam dosta relativiziranja ove problematike. Naravno otvoren sam kako vjeri i Crkvi tako i onima koji mogu pomoći u djelovanju same Crkve poput psihologa, doktora itd. No ipak treba biti oprezan, ne smije se dopustiti da se Sotona sakrije iza zavjese personaliziranoga grijeha ili nekog sličnog opisa. Toliko se je svećenika pa i psihologa i doktora uvjerilo u djelovanje demona u današnjem svijetu, to nije neka stara priča, već činjenica. Možda pitanje, zašto psiholozi i doktori? Pa zato što oni koji pomažu egzorcistima prvi govore da osobi koja je ispred njih, tj. posjednuta osoba nije za njih već za egzorcistu. Naravno tu su mogući i psihološki fenomeni, ali zato pacijent prvo i prolazi sve preglede, te se tek na kraju može zaključiti da se takvoj osobi pomogne egzorcizmom. S druge strane osobama koje prolaze kroz ove probleme treba iskazati empatiju i razumijevanje. Ovdje nije riječ o senzacionalizmu, nego o realnosti i činjenicama. Činjenica je i da kao što je realan naš vidljivi svijet, realan je i duhovni. Znanost i vjera mogu ići zajedno, ali nikada da Crkva i vjera bude sluškinja znanosti, već da znanost služi kao pomoć. Razum i empirizam ne mogu ići sami, nego baš razumom prihvatiti da je nešto Otajstvo i da samim razumom ne možemo istražiti sve Božje dubine i naume, da ne možemo shvatiti cijelu duhovnu stvarnost.

BIBLIOGRAFIJA

1. Izvori

Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2008.

Jeruzalemska Biblija, Rebić A. – Fućak J. – Duda B., ur., Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2014.

Katekizam Katoličke Crkve, Glas Koncila, Zagreb, 2016.

Egzorcizmi i druge prošnje, Rimski obrednik, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2010.

2. Literatura

AMORTH, Gabriel, *Egzorcisti i psihijatri*, Duh i voda, Jelsa, 2005.

AMORTH, Gabriele, *Izvjješća Rimskog egzorcista*, U pravi trenutak, Đakovo, 2009.

BOLOBANIĆ, Milivoj, *Kako prepoznati zamke zloga*, Naklada Benedikt, Zadar, 2015.

ERNETTI, Pellegrino, *Kateheza sotone*, Duh i voda, Jelsa, 2004.

FORTEA, Jose Antonio, *Summa demonica*, Naklada Benedikta, Velika Gorica, 2018.

IVAN PAVAO II, *Anđeli*, Verbum, Split, 2015.

IVAN PAVAO II, *Vjera i razum*, Kršćanska sadašnjost, (14. rujna 1998.), Zagreb, 1998.

JENGUENIN, Gilles, *Sotona i njegove zamke*, Verbum, Split, 2010.

MILOŠ, Branko, *Druga strana rock' n' rolla*, Verbum, Split, 2002.

MORABITO, Simeone, *Psihijatar u paklu*, Naklada Benedikta, Velika Gorica, 2015.

MÜLLER, Paul-Gerhard, *Lukino evanđelje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996.

POPOVIĆ, Anto, *Uvod u knjige Staroga zavjeta: Torah –Petateuh -Petoknjižje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2012.

RAHNER, Karl - VORGRIMLER, Herbert, (ur.), *Teološki rječnik*, U pravi trenutak, Đakovo, 1992.

VON PETERSDORFF, Egon, *Demoni, vještice, spiritisti*, Verbum, Split, 2001.

3. Članci

PARLOV, Mladen, Neke značajke obiteljske duhovnosti, u: *Služba Božja*, 54 (2014.) 3-4, str. 293-306.

PARLOV, Mladen, Zdravlje i bolest: stvarnosti duha, *Služba Božja*, 46 (2006.) 2, str. 164-184.

STEINER, Marijan, O zlim dusima: uz novi obrednik egzorcizma, u: *Obnovljeni život*, 54 (1999.) 4, str. 481-494.

VIŠIATICKI, Karlo - MILIŠIĆ, Sanela, *Ujedinjena monarhija i Jeroboamova šizma*, u: *Diacovensia*, 20 (2012.) 2, str. 221-256.

ŽUPARIĆ, Drago, Moralni naglasci u knjizi o Tobiji, u: *Bogoslovna smotra*, 82 (2012.) 3, 711-729.

4. Mrežne stranice

<https://zupa-rokovci-andrijasevci.hr/2021/12/22/molitva-pape-leona-xiii-izvorna-molitva-svetom-mihaelu/> (pristup: 9. 8. 2022.)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Danijel Maršić, kao pristupnik za stjecanje zvanja magistra teologije, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mog vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 1. rujna 2022.

Potpis

Summary

Satan, who led people astray in the beginning of mankind, is still doing it today. Today, it is much more subtle, it seems that today people fall into the traps of Evil, often justifying themselves that "others do it too". I believe that it is necessary to speak and write more about practices that mostly lead people to obsession, such as tarot, fortune-telling, black and white magic, summoning spirits, etc. A person who is unfortunately under the terror of Satan has no other way but exorcism. Exorcism as such can lead to liberation and thereby get a second chance in life, but it must not stop there. Such a person should continue to grow in faith and prayer. The work itself also speaks of God's concern for man despite his downfalls. Talk about God's angels and demons, and their influence on man. The influences of various practices by which a person can open themselves to the action of demons in one's life. Direct forms of demonic influence on man are described, as well as ways to fight against them. Action itself of exorcists and the approach to exorcism and their description of distinguishing spirits, recognizing demons and ways to fight demons. The goal of the work is to point out as much as I can the reality of the existence of possession, the existence of Satan, demons, but also the desire to talk more about the dangers that various practices can lead to such problems. Possession is often a taboo subject for both laymen and priests. However, such action is also as real and should be accepted like other truths of faith. Besides, if we belong to God, if we believe and surrender to the Triune God, I see no reason to be so afraid of Satan or his demons, who are themselves creatures. God is the one who holds everything in his hand.

Key words: *God, Satan, sin, demon, exorcism, possession*